

*Vogelwerkgroep Losser
Jaarverslag 2009*

Inhoudsopgave

Colofon vogelwerkgroep IVN Losser 2009.....	2
Voorwoord	3
Verzelfstandiging Vogelwerkgroep Losser	4
Leo Hassing, boegbeeld van natuur- en vogelbescherming, koninklijk onderscheiden	5
Medewerking	6
Nestkastverslag 2009	7
Ringactiviteiten 2009	14
Terugmelding van een Bladkoning.....	21
De Losserse Ooievaars in 2009	23
Midwintertelling watervogels 2009	24
Klapekstertelling winter 2008-2009	25
De Oelemars in 2009.....	26
Telpost Oelemars 2009	28
Bijzondere soorten en aantallen.....	30
Broedvogelonderzoek gemeente Losser 2009.....	37
Broedvogelinventarisatie Eggheria en Snippert 2009	41
10 jaar Punt Transect Tellingen (PTT) in Losser.....	46
Nachtvlinderinventarisatie 2009	49
Dagvlinder- en libellenwaarnemingen Losser 2009	52
Waarnemingen Oelemars t/m 2009	54
Soortenlijst gemeente Losser	59
Adressenlijst	61

**Dit jaarverslag kwam mede tot stand dankzij financiële steun
van de Rabobank Oost Twente.**

Colofon vogelwerkgroep IVN Losser 2009

Bestuur	Ben Heerink - voorzitter Rudi Lanjouw - penningmeester Sander Wansing - secretaris Ben Hulsebos Henk Noordkamp	benheerink@home.nl RMRMlanjouw@cs.com info@vwglosser.nl benhulsebos@home.nl henk.noordkamp@ziggo.nl
Website	http://vwglosser.nl	
Oelemars	Ben Hulsebos, Sander Wansing	info@vwglosser.nl
Excursies	Ben Hulsebos, Sander Wansing	info@vwglosser.nl
Jaarverslag	Ben Hulsebos, Leo Hassing, Sander Wansing,	benhulsebos@home.nl
Ringstation	Leo Hassing, Harrie Linckens	ringstation- overdinkel@kpnplanet.nl
SOVON Vogelonderzoek Nederland	Ben Hulsebos, SOVON - districtscoördinator Twente	benhulsebos@home.nl
Nestkasten (controle)	Bennie Egberink	b.egberink@home.nl
Nestkasten (productie)	Paul Halman	p.halman@home.nl
Telgebied Losser	Ben Hulsebos Rudi Lanjouw	benhulsebos@home.nl RMRMlanjouw@cs.com
BMP-projecten	Ben Hulsebos	benhulsebos@home.nl
Steenuilprojecten	Friso Koop	frisokoop@home.nl

In 2009 werd o.a. samengewerkt met de hierna vermelde instanties/organisaties:

- Vogelbescherming Nederland
- SOVON
- Natuurmonumenten, Landschap Overijssel en Staatsbosbeheer
- Twentse Vogelwerkgroep
- Kerkuilenwerkgroep Twente
- Stichting Gierzwaluwwerkgroep Nederland
- Vlinderstichting
- **Nederlandse Entomologische Vereniging**
- Woningcorporatie Domijn,
- Regio Twente Arboretum Poortbulten
- Gemeente Losser
- Steenuilenwerkgroep Nederland en Overijssel
- Stork, Ooievaarswerkgroep Nederland
- Waterschap Regge en Dinkel
- Provincie Overijssel

Redactie jaarverslag 2009:

- Leo Hassing
- Ben Hulsebos
- Sander Wansing

Fotografie: eigen leden

Compositiefoto omslag: Middelste Bonte Specht (Hans Verhoeven) in landschap Egheria (Friso Koop)

Voorwoord

Het verenigingsjaar 2009 was een bijzonder jaar. De vogelwerkgroep vloog uit naar zelfstandigheid. Een terugblik op het voorbije jaar noopt mij om die verzelfstandiging nog eens onder de loep te nemen. Eind november hebben we de notariële akte getekend van de oprichting van de "Vogelwerkgroep Losser". Dus zonder nog verbonden te zijn aan IVN.

Het hoe en waarom daarvan wordt verderop in dit jaarverslag nog eens onder uw aandacht gebracht. Maar als voorzitter van die 'nieuwe' werkgroep maak ik van de gelegenheid gebruik om nu al uit te spreken dat wij de blik richten op de toekomst. En dat wat ons betreft daarin samenwerking centraal staat met eenieder die het goed voor heeft met de natuurbescherming. En uiteraard in het bijzonder de vogelbescherming die ons zo na aan het hart ligt.

In 2009 hebben wij opnieuw tal van activiteiten de revue zien passeren. In januari was er de (wel erg) grote nestkastenactie waarbij er maar liefst bijna 400 kastjes werden gemaakt. Verbazingwekkend hoeveel enthousiasme en ijver er in zo'n werkgroep dan vrijkomt. Een groot compliment voor allen die hieraan hebben meegewerkt.

De vogelwerkgroep ontplooidde activiteiten op tal van andere gebieden van zowel vogelbescherming, -studie als -educatie. Daarvan getuigen de artikelen verderop in dit verslag.

Een bijzonderheid die ik op deze plaats nog even voor het voetlicht wil brengen is de toekenning van een koninklijke onderscheiding aan Leo Hassing. De uitreiking daarvan vond plaats tegelijk met de viering van het 50-jarig jubileum van IVN-Losser op 5 september 2009. Het behoeft geen betoog dat deze onderscheiding toegekend is aan een man die zich decennia lang heeft ingezet voor het wel en wee van de vogels, niet alleen in en om onze gemeente Losser maar in heel Twente en voor wat betreft zijn ringwerk van vogels zelfs tot ver buiten onze landsgrenzen.

Een voorzitter heeft in een voorwoord de mogelijkheid om zijn zorg uit te spreken. En bezorgd ben ik over een aantal vogelsoorten die uit de vrije natuur in dit deel van ons land dreigen te verdwijnen. Of zelfs al weg zijn. De bestanden van Zomertortel, Spotvogel, Fluitslager en Koekoek zijn in onze contreien gedaald tot een zorgwekkend niveau. Hetzelfde geldt voor onze weidevogels waar vooral Grutto en Veldleeuwerik in een vrije val verkeren. En de Nachtegaal heeft nu al enkele jaren niet meer gebroed binnen de grenzen van onze gemeente. De oorzaken zijn divers en gecompliceerd maar ongetwijfeld is de verdroging als gevolg van drainage van onze graslanden die enkele decennia terug heeft plaatsgevonden een belangrijke factor. En ook de ongeremde afvoer van hemelwater uit sloten en beken. Het is maar goed dat de centrale overheid plannen heeft ontwikkeld om dat zo belangrijke water vast te houden. Wat zou het fijn zijn als ook onze beken, met voorop vanzelfsprekend de onvolprezen Dinkel, in dit opzicht wat meer aandacht zou krijgen van onze bestuurders.

En ook de akkervogels zoals Kneu en Geelgors zouden heel goed een beetje steun van ons kunnen gebruiken. Ik zou het luid toejuichen als ergens in onze gemeente een akkervogel-project van de grond komt. Het draaiboek ligt klaar!

Maar een voorzitter heeft ook het voorrecht om sturing te mogen geven aan zijn club en medebestuurders. Als hij dat kan doen omringd door enthousiaste mensen, die als het ware de weg plaveien en het besturen van de werkgroep tot een genoegen maken, is dat een plezierige bezigheid. Mensen, beter: vogelvrienden, die inspiratie brengen als vanzelf. En staan voor de taken die zij vrijwillig op zich hebben genomen. Een groot compliment daarom voor eenieder die er aan meewerkt om onze werkgroep omhoog te sturen in de drukte van onze tijd.

Blauwe kiekendief (♂), jagend. foto: Hans Verhoeven

"Vogelwerkgroep Losser": Volle kracht vooruit. Veel werk ligt voor ons.

Ben Heerink.

Verzelfstandiging Vogelwerkgroep Losser

Op 1 januari 2010 is de Vogelwerkgroep van IVN-Losser een zelfstandige vereniging geworden onder de naam Vogelwerkgroep Losser. Al jarenlang was deze werkgroep van het IVN eigenlijk al een vereniging binnen de vereniging IVN-Losser, met een eigen dagelijks bestuur, eigen activiteiten, een eigen website en een eigen jaarverslag. Langzaam maar zeker groeide dan ook de wens van het dagelijks bestuur van de vogelwerkgroep om op eigen wieken verder te gaan, waarbij samenwerking met Vogelonderzoek Nederland (SOVON), Vogelbescherming Nederland en de Vlinderstichting voorop zou staan. Hoewel de nieuwe vereniging als het ware het ouderlijk nest verlaten heeft en op eigen kracht verder gaat, blijft de samenwerking met IVN-Losser gehandhaafd, omdat we elkaar op meerdere punten kunnen ondersteunen.

Inmiddels heeft de nieuwe vereniging al 70 leden. Het bestuur bestaat uit voorzitter Ben Heerink, secretaris Sander Wansing, penningmeester Rudi Lanjouw en de leden Ben Hulsebos en Henk Noordkamp.

Vogelwerkgroep Losser is een zeer actieve vereniging die dagelijks binnen de gemeente Losser veldonderzoek doet. Jaarlijks worden alle schaarse en zeldzame broedvogelsoorten en kolonievogels binnen de gemeente gekarteerd en gaan de resultaten van het onderzoek naar SOVON, Waterschap Regge en Dinkel, SBB, Natuurmonumenten, Landschap Overijssel en de gemeente Losser. Telpost Oelemars is vrijwel het gehele jaar actief om de voor- en najaarstrek te registreren. Deze telpost is inmiddels een van de bekendste telposten in Nederland geworden. Daarnaast zijn er vele nestkastprojecten voor o.a. Grote Gele Kwikstaart, Steenuil en Kerkuil en worden jaarlijks de broedresultaten van zangvogels gevolgd met behulp van nestkastprojecten op de Duivelshof, het Arboretum en de Losserhof. Er vindt gericht broedvogelonderzoek plaats voor grote natuurorganisaties als Natuurmonumenten, SBB en Landschap Overijssel, waarbij jaarlijks honderden hectares natuurgebied op broedvogels worden onderzocht. De vogelwerkgroep houdt zich ook bezig met vogelbescherming, vaak in de vorm van adviezen voor biotoopverbetering en uitbreiding van broedgelegenheid voor soorten als bv. de Steenuil en de Kerkuil. Het Vogelringstation Conings in Overdinkel wordt ondersteund door de vogelwerkgroep, zodat de ringersgroep jaarlijks het ringprogramma kan uitvoeren. Het ooievaarsnest in Losser en de oeverwaluwwand op de Oelemars worden eveneens door de vogelwerkgroep onderhouden. De vereniging kent een gevarieerd excursieprogramma en biedt regelmatig cursussen vogelherkenning aan. Naast vogelonderzoek is de vereniging ook gespecialiseerd in inventarisaties van dagvlinders, nachtvlinders en libellen.

Op de website <http://vwglosser.nl> zijn de dagelijkse activiteiten van de vereniging te volgen met o.a. de waarnemingen die elke dag binnen de gemeente Losser worden verricht. Ook kunnen nieuwe leden zich op deze website aanmelden.

Landgoed Egheria foto: Friso Koop

Leo Hassing, boegbeeld van natuur- en vogelbescherming, koninklijk onderscheiden

Op 5 september 2009 is een koninklijke onderscheiding aan Leo Hassing toegekend door burgemeester Jan Westendorp tijdens het 50 jarige bestaan van IVN-Losser.

Leo Hassing is al meer dan 50 jaar het boegbeeld van de natuur- en vogelbescherming in de regio en ver daarbuiten. Leo heeft sinds de zestiger jaren gewerkt aan de opbouw van de "Natuurwacht" als voorloper van het IVN en is hij natuurgids, vogelringer en een prima vogel-, vlinder-, zoogdieren-, planten- en insectenkenner. Regelmatig geeft hij dialezingen en is regelmatig in de landelijke publiciteit geweest. Leo kan uitstekend mensen enthousiasmeren voor het natuurbeschermingswerk en slaagt er ook in deze mensen daaraan verbonden te houden. In 1974 heeft hij de vogelwerkgroep opgericht. Hij is dagelijks actief met het tellen, ringen en inventariseren van vogels en (nacht)vinders. Regionale en landelijke bekendheid heeft hij ook gekregen door het opzetten van vogel(broed)projecten. Voorbeelden zijn het project voor Kerkuilen, Steenuilen, Gierzwaluwen, Grote Gele Kwikstaart en de oeverzwaluwenwand op de Oelemars.

Leo Hassing was circa 30 jaar geleden de initiatiefnemer van het opzetten van een vogelringstation voor wetenschappelijke doeleinden in Overdinkel. Dit is opmerkelijk, omdat er maar weinig ringstations in het binnenland liggen. Dit jaar is de **60.000^{ste}** vogel in Overdinkel gevangen, geringd, gemeten en weer vrijgelaten.

Tenslotte blijft Leo pionieren. In 2007 heeft hij een nieuw onderzoek in onze gemeente naar nachtvinders geïnitieerd. Twente is wederom op de kaart gezet, omdat verschillende nieuwe soorten nachtvinders aan de Twentse soortenlijst zijn toegevoegd.

Leo Hassing is een man die heel gewoon blijft en vooral zichzelf. Nooit op de voorgrond tredend - behalve door een natuurlijk overwicht als gevolg van zijn grote kennis - maar iemand die altijd als drijvende kracht op de achtergrond aanwezig is.

Zijn gezin heeft al die jaren achter hem gestaan en zijn huis in Overdinkel is een trefpunt van vogelbeschermers uit de verre omgeving. Bijna altijd heeft hij vogelaars over de vloer die met hem praten over vogels, werken aan actieve bescherming of helpen met het ringwerk.

Medewerking

Vogelbescherming:

- Op 3 oktober is medewerking verleend aan het bemannen van telpost Oelemars in het kader van de Euro Birdwatch Day. Onze gegevens zijn opgenomen in het landelijke bestand.

SOVON:

- Nestkaartenproject
- LSB project kolonievogels en Zeldzame Broedvogels in Telgebied Losser
- BSP-niet broedvogelproject (registratie zeldzame soorten die buiten het broedseizoen worden gezien) via waarneming.nl
- Monitoring Steenuil in twee onderzoeksgebieden
- Puntransecttellingen wintervogels op twee routes
- Midwintertelling Watervogels
- BMP-A NM-terreinen
- BMP-A Boerskotten
- BMP-B Smoddebos

Vlinderstichting:

- Insturen van waarnemingen met soorten en aantallen van vlinders en libellen.

Twentse Vogelwerkgroep:

- Insturen van waarnemingen voor het regionale archief en voor hun website.
- Publicatie in Ficedula van diverse artikelen.

Rondleidingen:

- Rondleidingen voor diverse groepen op het Ringstation.

Media:

Medewerking is verleend aan:

- TC Tubantia, Losser Journaal en Nieuwe Dinkellander: aanleveren van artikelen en medewerking verleend aan diverse interviews.

Natuurmonumenten/Staatsbosbeheer:

- Met NM en SBB is het jaarlijkse overleg gevoerd en zijn alle waarnemingen in hun gebieden verzameld en gedigitaliseerd aangeboden. Voor NM zijn specifieke BMP A inventarisaties verricht in vier NM-terreinen.

Landschap Overijssel:

- Dit jaar is het Smoddebos geïnventariseerd via het BMP-B project.
- Afronding van het project, waarbij in het kader van biotoopverbetering voor de Steenuil onze VWG geholpen heeft met het verzamelen en screenen van adressen, waar de Steenuil een goede kans heeft op vestiging door biotoopverbetering. De bewoners op de geselecteerde adressen kregen van LO subsidies om het erf te verbeteren. Op deze wijze heeft onze VWG voor ongeveer € 10.000,- aan subsidies naar Losser weten te halen.
- Medewerking is verleend aan het grootschalige faunaonderzoek in Zuidoost-Twente.

Geoorde Fuut, foto: Cor Bleijenberg

Nestkastverslag 2009

In het afgelopen verslagjaar hebben 18 soorten vogels gebruik gemaakt van onze nestkasten, dat zijn drie soorten minder dan in 2008. Voor het eerst sinds jaren was er geen broedsel meer van de Zwarte Mees in onze nestkasten. Het broedresultaat van de Grote Gele Kwikstaarten was iets beter dan in 2008. Er was nu ook weer een derde broedsel. Op een plaats bracht een paartje 16 jongen groot. Het aantal bezette nestkastjes met Grote Gele Kwikstaarten was 10, hieruit konden 66 jongen uitvliegen. In 2008 waren dit er 58, toen waren 12 kastjes bezet. Het aantal territoria was na de strenge winter slechts de helft van 2008. De Bosuil en Kerkuil hadden een slecht jaar, vooral bij Kerkuil waren de resultaten erg slecht en was het aantal broedsels gehalveerd. Het aantal uitgevlogen jongen, in 2008 nog 113, was dit jaar slechts 36. Van de Bosuil kon maar één broedsel worden vastgesteld. De Steenuil deed het beter, dit uiltje is niet zo afhankelijk van een goed muizenjaar. Naast muizen komen op zijn menu ook diverse soorten insecten voor. Door het plaatsen van nieuwe nestkasten werden op enkele plaatsen weer nieuwe paartjes aangetrokken. Het aantal uitgevlogen jongen was met 23 broedsels 61 stuks, in 2008 waren dit met 20 broedsels er 52.

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsels	3 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	806	695	692	98	11	0	15
Pimpelmees	287	260	255	36	2	0	5
Glanskop	10	8	8	1	0	0	0
Bonte Vliegenvanger	238	226	220	39	0	0	3
Grauwe Vliegenvanger	10	5	5	2	0	0	1
Witte Kwikstaart	17	14	14	3	0	0	0
Grote Gele Kwikstaart	74	70	66	15	4	1	1
Huiszwaluw *	182	175	161	52	15	0	4
Boomklever	50	40	32	8	0	0	2
Gierzwaluw	30	22	21	13	0	0	3
Ringmus	17	13	13	3	0	0	0
Spreeuw	20	20	20	4	0	0	1
Holenduif	2	2	2	1	0	0	0
Kauw	13	13	13	3	0	0	0
Torenavalk	11	11	11	2	0	0	0
Bosuil	2	2	2	1	0	0	0
Kerkuil	44	39	36	15	0	0	2
Steenuil	76	63	61	23	0	0	3
Totaal 2009	1889	1678	1632	319	32	1	40
Totaal 2008	2111	1957	1919	347	27	0	26
Totaal 2007	1899	1631	1573	311	24	1	34

* De resultaten van de Huiszwaluwen zijn berekend naar de gegevens uit het verslag van Johan Drop, die een aantal jaren de kunstnesten van Huiszwaluwen heeft gecontroleerd.

Duivelshof

Aantal nestkasten 97

Bezetting 64,0%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	263	248	246	32	8	4
Pimpelmees	113	96	92	12	2	2
Glanskop	10	8	8	1		
Bonte Vliegenvanger	93	90	90	15		
Boomklever	26	16	16	3		1
Kauw	8	8	8	2		
Bosuil	2	2	2	1		
Totaal	507	460	454	64	10	7

Losserhof

Aantal nestkasten 135

Bezetting: 59,3%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	352	285	284	40	2	9
Pimpelmees	72	67	66	10		2
Bonte Vliegenvanger	119	114	108	19		1
Boomklever	14	14	6	3		1
Ringmus	17	13	13	3		
Spreeuw	16	16	16	3		
Roodborst	7	7	7	1		
Holenduif	2	2	2	1		
Totaal	599	518	502	80	2	13

Arboretum

Aantal nestkasten 63

Bezetting: 82,5%

Soort	Ei	Jong	Uit	Totaal aantal broedsels	2 ^e broedsels	Mislukt
Koolmees	191	162	162	26	1	2
Pimpelmees	102	97	97	14		1
Bonte Vliegenvanger	26	22	22	5		1
Grauwe Vliegenvanger	10	5	5	2		1
Witte Kwikstaart	6	3	3	1		
Boomklever	10	10	10	2		
Spreeuw	4	4	4	1		
Totaal	349	303	303	51	1	5

Torenvalk

Dit jaar waren er twee broedsels, één minder dan vorig jaar, van deze kleine valk in onze nestkasten, maar wel met veel jongen.

Locatie	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Lanjouw	5	5	5	
Oldenkamp	6	6	6	
Totaal	11	11	11	

Steenuil

Dit jaar waren er 23 broedsels in onze kasten, dit zijn er vier meer dan in 2008. Van deze 23 broedsels mislukten er vier, drie in de eifase en op een plaats werd een jong met een vergroeide poot aangetroffen, welke geen levenskans had. In Lonneker begonnen de uilen na een mislukt broedsel met 4 eieren opnieuw met een legsel, 2 jongen konden hier uitvliegen. Op enkele plaatsen waar een nieuwe kast was geplaatst was deze dit jaar al bezet en vlogen er jongen uit. Het aantal nestkasten wordt nog verder uitgebreid, hopelijk neemt de populatie dan nog verder toe.

Naam / Plaats	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Olde Riekerink.R / De Lutte	3	3	3	Mislukt.
Schasfoort / Beuningen	3	0	0	Mislukt.
Groothuis / Lonneker	4	0	0	Mislukt
Groothuis / Lonneker	4	2	2	Vervolgbroedsel
Loos / Losser	4	4	3	
W. Koop / De Lutte	1	1	1	
Koop, Koopsweg 9	4	4	4	
Luttinkhuis. B / Losser	3	3	3	
Wevers / Losser	4	4	4	
Roerink / Glanerbrug	5	5	5	
Even / Losser	5	5	5	
Davina / Overdinkel	4	3	3	
Jansink / Overdinkel	1	1	1	
Olde Meierink / Overdinkel	3	3	3	
Brilhuis / Overdinkel	3	3	3	
Luijterink / Overdinkel	4	4	4	
Sessink / Overdinkel	1	1	1	
Smudde / Overdinkel	5	5	5	
Visser / Overdinkel	3	3	3	
Reuvers/ Overdinkel	4	1	0	Jong met vergroeide poot
Zwerink/ Losser	2	2	2	
Scheffer/ Losser	3	3	3	
Hasselerham/ Losser	3	3	3	
Totaal	76	63	61	

Jonge steenuiltjes tijdens het ringen, foto: Friso Koop

Kerkuil

Het afgelopen broedseizoen was duidelijk minder dan het topjaar 2008. Dit jaar konden maar 15 broedsels in onze kasten worden vastgesteld. In 2008 waren dat er nog 29 waarbij ook nog een paar met een tweede broedsel. Op vier plaatsen werden een of meer adulte vogels in de kast aangetroffen die niet tot broeden waren gekomen. Na enkele jaren met veel broedparen en broedsels was 2009 duidelijk een daljaar. Door een lagere muizenstand en een winter die naast sneeuw ook enkele strenge vorstdagen had, zijn de uilen niet in goede conditie het broedseizoen in gegaan.

Naam / Plaats	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Haarhuis / Geesteren	4	4	4	
Oude Rengerink / Deurningen	3	2	2	
Olde Kortink Beuningen	4	4	4	
Oldekamp / De Lutte	2	2	2	
Lanjouw De Lutte	3	1	1	
Snippert / Losser	3	3	3	
Kraesgenberg / Losser	3	3	3	
Bode Enschede	1	1	1	
Lucassen / Boekelo	3	3	3	
Ter Denge / Overdinkel	3	3	3	
Berenbroek/ Enschede	1	1	0	Mislukt, dood
Schurink	3	3	3	
Cromhof / Enschede	4	2	0	
Beun / Glanerbrug	3	3	3	
Ter Riet/ Usselo	4	4	4	
Totaal	44	39	36	

Grote Gele Kwikstaart

Het aantal territoria van de Grote Gele Kwikstaart in ons werkgebied was na de winter duidelijk minder dan in 2008, toen waren het er 27, dit jaar slechts 17. Van deze 17 paartjes hebben er 10 gebruik gemaakt van onze nestkasten. Het broedresultaat van deze 10 paartjes was gelukkig beter dan dat van de vorige jaren. Het gemiddelde aantal jongen dat uitvloog van de 15 broedsels was 4,4. In 2008 was dit gemiddelde over alle broedsels 3.0.

Op een plaats is waarschijnlijk het broedsel uitgehaald. Op de dag dat de jongen geringd zouden worden was het nest leeg. De jongen konden op dat moment niet ouder dan 7 dagen zijn, 's morgens waren de oude vogels nog met voer waargenomen.

Naam / plaats	1e broedsel			2e broedsel			3e broedsel			Totaal		
	ei	pull	uit	ei	pull	uit	ei	pull	uit	ei	pull	uit
Stroothuizerbrug	5	5	5							5	5	5
Kampbrug	5	5	5							5	5	5
Beverborgbrug	4	3	3							4	3	3
Jan Wesselink	4	4	4	6	6	6				10	10	10
Arboretum noord	5	5	5	5	5	5				10	10	10
Kribbebrug	6	3	3							6	3	3
Schepersvonder	4	4	4	6	6	6				10	10	10
Bossinkbrug *	4	4	0							4	4	0
Nijland	4	4	4							4	4	4
Gunneman	5	5	5	6	6	6	5	5	5	16	16	16
Totaal	46	42	38	23	23	23	5	5	5	74	70	66

Gierzwaluw

Dit jaar hebben 12 paartjes Gierzwaluwen gebroed in de nestkasten bij Polaroid. Van deze 12 paartjes hadden 9 paartjes een succesvol broedsel en konden er 18 jonge Gierzwaluwen uitvliegen. Bij 3 paartjes mislukte het broedsel al in de eifase. Naast de 18 jonge vogels konden ook 3 oude vogels geringd worden en werden 3 geringde oude vogels gecontroleerd. Deze waren respectievelijk geringd in 1996, 2005 en 2006. We hebben met de nieuwe eigenaar van het gebouw waaraan de kasten hangen contact gehad en we kunnen voorlopig doorgaan met het Gierzwaluwproject. Na het stoppen van Polaroid was niet bekend wat er gebeuren zou met de gebouwen, gelukkig kunnen we dus nu verder. In Losser werd ook een nestkast bezet, waaruit 3 jongen nadat ze geringd waren, konden uitvliegen.

Nestkastnr.	Ei	Jong	Uit	Bijzonderheden
Polaroid 1	2	2	2	
Polaroid 2	2	2	2	
Polaroid 3	2	1	1	
Polaroid 5	2	0	0	Mislukt
Polaroid 6	3	2	2	
Polaroid 7	2	2	2	
Polaroid 8	3	3	3	
Polaroid 10	2	0	0	Mislukt
Polaroid 11	2	2	1	
Polaroid 12	1	0	0	Mislukt
Polaroid 15	3	3	3	
Polaroid 17	3	2	2	
Losser/Wansing	3	3	3	
Totaal	30	22	21	

Huiszwaluw

De onderstaande tabel biedt een overzicht van de kwartblokken met bewoonde nesten. De grootste kolonie met 67 nesten bevond zich dit jaar weer bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Ongeveer een derde deel van de in totaal 101 kunstnesten werd door de Huiszwaluwen ook daadwerkelijk gebruikt. De kolommen 2009 t/m 2003 geven het aantal bewoonde nesten inclusief de kunstnesten weer. De huiszwaluwpopulatie in de gemeente Losser vertoont de laatste twee jaren een stabiel beeld. In de tabel zijn enkele kleine correcties verwerkt m.b.t. de aantallen in voorgaande jaren.

Kwart-blok	Plaats	Kunstnesten 2009		2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
		aantal	bewoond							
2931-4	Beuningen	6	2	6	7	4	15	35	26	27
2932-3	Beuningen	0	0	2	1	1	1	1	1	1
2932-4	Beuningen	29	17	76	79	66	73	80	95	48
2941-1	Rossum	3	0	0	0	0	0	1	4	4
2941-2	De Lutte	0	0	50	35	18	0	0	0	0
2941-3	De Lutte	16	4	24	31	26	21	17	18	21
2941-4	De Lutte	31	7	67	61	58	50	41	34	28
2942-1	De Lutte	0	0	61	45	47	56	59	61	38
2942-3	De Lutte	0	0	82	82	86	112	105	100	75
2951-1	De Lutte	0	0	22	26	13	21	10	14	11
2951-2	De Lutte	0	0	13	22	21	32	33	26	21
2951-3	Lonneker	16	7	40	68	40	31	28	36	34
2951-4	Losser	0	0	9	10	8	5	16	12	0
2952-1	De Lutte	0	0	18	19	26	35	47	40	45
2952-3	Losser	0	0	9	6	2	1	0	0	0
3511-2	Losser	0	0	13	6	10	15	25	9	0
Totaal		101	37	492	498	426	468	498	476	353

2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
51	47	48	50	53	47	41	43	46	35	38	31

Aantal kolonies van de Huiszwaluw per jaar.

Huiszwaluwen met nestmateriaal, foto: Hans Verhoeven

Boerenwaluw

Onderstaand een overzicht van de bezochte locaties op de aanwezigheid van Boerenwaluwen. De genoemde aantallen betreffen uitsluitend bewoonde nesten die aangetroffen zijn in gebouwen, waar ook het huiswaluwenonderzoek plaats vond. Ook voor de Boerenwaluw geldt dat er binnen de gemeente Losser de laatste jaren een stabiele populatie is, maar dat het aantal verdeeld is over meer locaties. In de tabel zijn enkele kleine correcties verwerkt m.b.t. de aantallen in voorgaande jaren.

Kwartblok	Plaats	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
2848-4	Oldenzaal	4	2	6	8	5	5	5	4
2931-4	Beuningen	15	18	13	12	14	17	2	9
2932-3	Beuningen	0	1	2	2	1	0	0	0
2932-4	Beuningen	52	56	58	50	39	45	24	25
2941-1	Rossum	0	0	0	1	0	0	0	1
2941-2	De Lutte	12	0	0	0	0	0	0	0
2941-3	De Lutte	5	8	8	0	0	0	0	0
2941-4	De Lutte	62	57	82	67	69	44	31	21
2942-1	De Lutte	82	83	72	91	82	77	45	21
2942-3	De Lutte	74	72	88	75	69	53	45	52
2951-1	De Lutte	7	4	4	2	20	0	0	0
2951-2	De Lutte	4	5	6	7	4	0	5	7
2951-3	Lonneker	14	18	21	21	23	20	14	12
2951-4	Losser	15	21	14	21	19	10	8	8
2952-1	De Lutte	7	4	7	4	3	6	5	2
2952-4	Losser	5	5	7	5	5	0	0	0
Totaal		358	354	388	366	353	277	184	162

2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
43	35	39	33	38	26	32	27	28	22	10	17

Aantal locaties van de Boerenwaluw per jaar.

Boerenwaluw, foto Hans Verhoeven

Ringactiviteiten 2009

Geringde vogels

Op het ringstation in Overdinkel werden 5.889 vogels geringd verdeeld over 71 verschillende soorten. Nog niet eerder werden er in één jaar zoveel vogels geringd. Ook het aantal van 71 verschillende soorten was nog niet eerder zo hoog. Elders in de gemeente Losser werden hoofdzakelijk in nestkasten 312 vogels geringd, maar ook de 3 jonge Ooievaars vallen in deze categorie. In het verleden werden de Ooievaars officieel geringd door 2 personen die hiervoor landelijk waren aangewezen door het Vogeltrekstation, maar vanaf 2009 gebeurt dat door onze ringers met eigen ringen.

Er werden geen nieuwe soorten geringd, maar wel werd er op 6 oktober 2009 de tweede Bladkoning geringd met een spectaculair vervolg, want al 6 dagen later werd "onze Bladkoning" teruggevangen in Frankrijk. Ook bijzonder was de vangst van de derde Kortsnavelboomkruiper op het ringstation ooit en de vangst van 2 Spotvogels; deze laatste soort werd voor het laatst gevangen en geringd in Overdinkel in 1992.

Verder werden er van 10 vogelsoorten, die in de tabel met een *(asterisk) staan vermeld, nog niet eerder zoveel exemplaren in één jaar geringd.

De Zwartkop was met 1.899 exemplaren de meest geringde soort, waarbij vooral het aantal van 974 alleen in de maand september tot de verbeelding sprak. Alleen op 5 september, toen het de hele dag stevig regende, werd er niet gevangen op het ringstation, maar op al die andere dagen werden er dagelijks meer dan 33 Zwartkoppen geringd. Absolute topdag was 8 september met alleen al 87 Zwartkoppen en nog 62 andere vogels. In totaal werden er deze maand 2.054 vogels geringd, een aantal dat vroeger nog niet in één heel jaar werd geringd, maar met de invoering van de lokgeluiden sinds 2003 stegen de aantallen fors. Grote Gele Kwikstaarten Heggenmussen, Roodborsten, Tuinfluiters, Kleine Karekieten en Tjiftjaffen, die allen ook goed op lokgeluiden reageren, werden ook veel gevangen en geringd.

Door het instorten van de muizenpopulatie hadden Kerkuilen een slecht broedresultaat en was het aantal geringde pullen erg laag. Bij 5 broedparen van de Kerkuil werden slechts 12 pullen geringd. Er waren ook minder broedparen van de Torenavalk, maar de terugval was niet zo groot als bij de Kerkuil. Slechts in één nestkast werden 6 nog niet vliegvlugge jongen aangetroffen en geringd. In een andere nestkast was de ringer te laat, want de jonge Torenavalken zaten al op uitvliegen.

Steenuil, die een breder voedselspectrum hebben, hadden veel betere broedresultaten en een record aantal van 53 pullen werd geringd. In mei werd ook nog een adulte vogel geringd, die op het ringstation in mei in een mistnet was beland. Het plaatsen van speciale nestkasten voor Steenuil in het verleden werpt duidelijk zijn vruchten af.

Tijdens het winterse weer in januari en begin februari en eind december met een gesloten sneeuwdek, verloren de Kramsvogel gedreven door de honger hun angst en werden 123 exemplaren gevangen en geringd. Ook Merels werden er toen wat meer geringd dan normaal. Zelfs Veldleeuweriken, die nauwelijks nog durven neer te strijken door de beslotenheid van het ringstation, vielen weer in op de open baan en eind december werden 13 exemplaren geringd.

Ondanks dat er geen sprake was van een koolmezen- of pimpelmezeninvasie zoals voorgaande jaren werden er wel bovengemiddelde aantallen geringd. Staartmezen scoorden heel goed, want nog niet eerder werden er zoveel in één jaar geringd. Zoals gebruikelijk hingen er soms hele groepjes in één mistnet bij elkaar.

Vermoedelijk ook door de winterse omstandigheden in begin 2009 waren er meer overwinterende

Kepen en werden hiervan 65 exemplaren geringd. De laatste keer dat deze aantallen in Overdinkel werden geringd was al heel lang geleden; in de winter van 1985-1986 werden er 67 gevangen en geringd.

Van vogels, zoals Sijs en barmsijs, die normaliter in najaar en voorjaar in grotere groepjes rondzwerfen, werd slechts van elk, één exemplaar uit het mistnet geplukt. Lokkers van gorzen werden node gemist, maar één Rietgors werd er geringd, die zeker bij toeval in een mistnet was gevlogen.

Jonge Ooievaars, foto: Sander Wansing

Soort	2008			2009		
	Ringstation	Kasten	Totaal	Ringstation	Kasten	Totaal
Blauwe Reiger*	1		1	2*		2
Ooievaar					3	3
Sperwer	12		12	12		12
Buizerd	3		3	1		1
Torenavalk	1	14	15	1	6	7
Kleine Plevier		1	1			
Patrijs				2		2
Kokmeeuw	3		3	1		1
Houtduif	15		15	13		13
Turkse Tortel				2		2
Kerkuil		70	70		12	12
Steenuil*		34	34	1	53*	54
Ransuil				1		1
Bosuil		7	7			
Gierzwaluw*		43	43	1*	23	24
Groene Specht	5		5	3		3
Grote Bonte Specht	6		6	6		6
Kleine Bonte Specht				1		1
Veldleeuwerik	6		6	16		16
Boerenzwaluw	1		1	1		1
Boompieper	12		12	8		8
Graspieper	1		1	1		1
Grote Gele Kwikstaart	47	41	88	69	66	135
Witte Kwikstaart	1	1	2	2		2
Winterkoning	51		51	38		38
Heggenmus	349		349	383		383
Roodborst	319		319	332		332
Nachtegaal	3		3	1		1
Zwarte Roodstaart				1		1
Gekraagde Roodstaart	12	6	18	22		22
Merel*	120		120	172*		172
Kramsvogel	84		84	123		123
Zanglijster*	64		64	67*		67
Koperwiek	89		89	44		44
Grote Lijster	2		2	1		1
Sprinkhaanzanger	22		22	6		6
Rietzanger	3		3	3		3
Bosrietzanger	26		26	13		13
Kleine Karekiet	131		131	106		106
Spotvogel				2		2
Braamsluiper	19	5	24	11		11
Grasmus	34		34	25		25
Tuinfluitster*	103		103	188*		188

Soort	2008			2009		
	Ringstation	Kasten	Totaal	Ringstation	Kasten	Totaal
Zwartkop*	1.238		1.238	1.899*		1.899
Tjiftjaf*	278		278	422*		422
Fitis	18		18	6		6
Bladkoning	1		1	1		1
Goudhaan	45		45	18		18
Vuurgoudhaan	15		15	6		6
Grauwe Vliegenvanger	2		2	1	5	6
Bonte Vliegenvanger	4	186	190	3	119	122
Staartmees*	45		45	73*		73
Glanskop	7	18	25	8	9	17
Matkop	6		6	2		2
Kuifmees	1		1	5		5
Zwarte Mees	23	8	31	6		6
Pimpelmees	675		675	449		449
Koolmees	1.448		1.448	667		667
Boomklever	1	53	54	3	16	19
Kortsnavelboomkruiper				1		1
Boomkruiper*	18		18	28*		28
Gaai	2		2	1		1
Ekster	2		2	1		1
Kauw	76		76	130		130
Roek	4		4			
Zwarte Kraai				1		1
Spreeuw	2		2	14		14
Huisemus	54		54	76		76
Ringmus	30		30	63		63
Vink	168		168	176		176
Keep	3		3	65		65
Groenling	87		87	78		78
Sijs	21		21	1		1
Grote Barmsijs				1		1
Goudvink				1		1
Geelgors	2		2			
Rietgors				1		1
Totaal exemplaren	5.821	487	6.308	5.889	312	6.201
Totaal soorten	60	14	65	71	10	73

Eigen terugvangsten

Het aantal eigen terugvangsten in 2009 bedroeg 1.483 vogels en dat waren 126 exemplaren minder dan in 2008, maar er was in 2009 ook geen mezeninvasie. Kool- en Pimpelmezen blijven vaker op een voerplek hangen en worden dus ook op een ringstation, waar vogels natuurlijk ook gelokt worden met voer, vaak teruggevangen.

De oudste vogels die werden teruggevangen waren een Merel, een Pimpelmees en 2 Vinken, die zelfs enkele keren werden teruggevangen. Deze vogels waren reeds in 2003 geringd in Overdinkel. De mooiste eigen terugvangst was van een Grote Gele Kwikstaart die op 18 september op de open-

baan werd gevangen. Bij controle bleek de vogel al door ons zelf was geringd in 2007 als nestjong bij Schepersvonder in De Lutte.

Bijzonder fraai was ook de terugvangst van 4 Staartmezen die al in 2006 geringd waren. Twee Staartmezen werden zowel op 10 als op 28 oktober samen teruggevangen.

Soort/Jaar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Totaal
Buizerd						1		1
Torenavalk						1		1
Houtduif		1		1		1	1	4
Steenuil				1	1		1	3
Grote bonte specht				1			2	3
Groene specht			1			2	1	4
Grote gele kwikstaart					1			1
Winterkoning					4	8	14	26
Heggenmus			2	2	4	45	54	107
Roodborst				4	11	8	49	72
Merel	1		3	28	43	96	110	281
Zanglijster				2	2	4	7	15
Kramsvogel							1	1
Braamsluiper							3	3
Tuinfluit							1	1
Zwartkop						1	21	22
Tjiftjaf						8	21	29
Goudhaan						5	4	9
Glanskop						2	2	4
Staatmees				6	4	17	34	61
Pimpelmees	1	2		7	18	89	152	269
Koolmees		10	12	3	31	146	153	355
Boomkruiper					1	1	7	9
Gaai							1	1
Kauw		1	1	1	5	15	38	61
Zwarte kraai							1	1
Huismus		1	1	3	8	9	18	40
Ringmus							1	1
Vink	5	7	9	16	12	7	15	71
Keep						3	5	8
Groenling				1	2	5	13	21
Totaal	7	22	29	76	147	472	730	1.483
Totaal terugvangsten	360	389	603	786	744	1.609	1.483	

Terugmeldingen

Van het vogeltrekstation in Arnhem werden 56 terugmeldingen ontvangen; hiervan waren er 17 afkomstig van vogels die op het ringstation in Overdinkel of in nestkasten waren geringd en uit het buitenland werden teruggemeld en 13 terugmeldingen hadden betrekking op vogels die een ring van een buitenlandse ringcentrale droegen en op het ringstation werden gevangen of in ons werkgebied werden gevonden. De buitenlandse berichten waren afkomstig uit België (13), Litouwen (4), Duitsland (4), Frankrijk (3), Polen (2), Spanje (2), Luxemburg (1) en Zweden (1). Het zal geen

verrassing zijn dat de meeste terugmeldingen van Brussel werden ontvangen, want Belgen zijn superspecialisten in het vangen van vogels.

Koploper bij de terugmeldingen was de Zwartkop, waarvan 11 maal een melding werd ontvangen. Van enkele Kool- en Pimpelmezen met buitenlandse ring, die werden gevangen tijdens de invasie in oktober en november van 2008, kwam eindelijk in 2009 bericht waar en wanneer ze geringd waren. Overigens is er nog steeds geen informatie ontvangen van enkele mezen met Moskva en Gdansk-ring, die ook tijdens de mezeninvasie werden gevangen. De spectaculairste melding uit het hele bestand met terugmeldingen van het vogelringstation en de VWG Losser was van de Bladkoning die op 6 september 2009 werd gevangen en al 6 dagen later werd teruggevangen op het eiland Ouessant voor de Franse kust bij Brest.

De interessantste meldingen waarvan de ring- of vindplaats met nummers op onderstaand kaartje staan, werden ontvangen van:

Torenvalk Bruxelles E.340777 [9] Op 4 juni 2008 was deze Torenvalk geringd als nestjong in Weelde in België en 53 dagen later op 27 juli 2008 in Overdinkel dood gevonden. De Torenvalk was nog niet vliegvlug toen hij werd geringd en is na het uitvliegen snel hier beland. Tijdens de dispersie verplaatsen Torenvalken zich in elke willekeurige richting op zoek naar muizen.

Kerkuil Arnhem 5318376 [7] Als winterweer met gesloten sneeuwdek langer aanhoudt, vallen veel slachtoffers onder de uilen en de Kerkuil in het bijzonder. Wegen en wegbermen waar de sneeuw het eerst verdwijnt worden de kerkuilen dan noodlottig, want het autoverkeer raast tegenwoordig dag en nacht door. Deze Kerkuil afkomstig uit een nestkast in De Lutte, had zich gevestigd in Bad Zwischenahn in Duitsland en werd als verkeersslachtoffer gemeld tijdens het winterweer van januari 2009.

Kerkuil Arnhem 5402957 [13] Nog een Kerkuil die dood werd teruggemeld als verkeersslachtoffer, maar nu uit een heel andere richting en wel uit Falmignoul in België. Er worden maar zelden Kerkuilen teruggemeld uit België. Geringd was de kerkuil op 30 mei 2007 in De Lutte in het absolute topjaar voor de Kerkuilen met 119 geringde pullen in onze kasten.

Kerkuil Arnhem 5438555 [11] Gelukkig worden er ook nog Kerkuilen levend gemeld en ook deze Kerkuil was in België terecht gekomen. Op 3 juli 2008 geringd als nestjong in Beuningen, werd de Kerkuil op 25 oktober 2008 gevangen en gecontroleerd in Knokke aan de Belgische kust.

Steenuil Arnhem 3522670 [8] Op 4 juni 2009 werd in een steenuilenkast in Beuningen deze Steenuil broedend aangetroffen. Het was een oude bekende want de Steenuil werd al vaker in deze kast gecontroleerd. Inmiddels is de vogel al aardig op leeftijd gekomen, want als nestjong geringd op 20 mei 1999 in Losser, was de Steenuil al ruim 10 jaar.

Roodborst Arnhem AS17884 [17] Ofschoon er jaarlijks enkele honderden Roodborsten worden geringd in Overdinkel is deze terugmelding pas de tweede uit het buitenland. De Roodborst werd na 16 dagen teruggevangen in Lyarne aan de westkust van Frankrijk en had al 867 km afgelegd naar zijn overwinteringsgebied. Veel Roodborsten trekken om te overwinteren in de richting van Frankrijk, Spanje, Portugal en zelfs tot in Marokko.

Grote Gele Kwikstaart Arnhem AN03193 [8] Op 18 september werden in één slag 3 Grote Gele Kwikstaarten gevangen; een zeer goede slag, want meestal blijft het bij één of twee exemplaren, omdat deze fraaie vogels solitair of in heel kleine groepjes trekken. Toen de eerste Grote Gele Kwikstaart uit het bewaarzakje werd gehaald, bleek deze al geringd te zijn. Nog niet eerder werd een geringd exemplaar gevangen, dus snel werd het nummer afgelezen. De ringserie kwam bekend voor en inderdaad de Grote Gele Kwikstaart was op 25-04-2007 door ons zelf geringd als nestjong in een nestkast bij Schepersvonder in De Lutte.

Kleine Karekiet Stockholm CD51488 [4] Dit is de tweede terugmelding van een Kleine Karekiet met een ring van de Zweedse ringcentrale in Stockholm. De vogel werd gevangen en geringd op 10 september 2006 samen met 12 andere Kleine Karekieten op die dag in de Flommen rietvelden. Deze liggen bij het bekende vogeltrektelpunt Falsterbo in de uiterste zuidwest punt van Zweden, waar veel vogels in de herfst de oversteek maken naar Denemarken.

Kleine Karekiet Arnhem AN52466 [14] Op het ringstation Uebersyren in Luxemburg werd op 14 augustus 2009 deze Kleine Karekiet uit de mistnetten gehaald. Het was de eerste terugmelding van een Kleine Karekiet uit Luxemburg. Op diezelfde dag werd ook op dit ringstation een Boerenzwaluw gevangen met Nederlandse ring, die opmerkelijk genoeg geringd was door Johan Drop van onze Ringgroep Conings.

Zwartkop Bruxelles 10939311/ Zwartkop Arnhem V388149 [12] Ondanks de vele terugmeldingen van Zwartkoppen is over de trek van deze zich sterk uitbreidende soort nog lang niet alles bekend. Terwijl de ene Zwartkop, geringd op 13 september 2008 in België naar het noordoosten trekt en op 7 oktober 2008 op het ringstation in Overdinkel wordt gevangen en gecontroleerd, wordt een andere Zwartkop die geringd is op 19 september 2008 in Overdinkel in België op 7 oktober 2008 teruggemeld. In dezelfde periode dat Zwartkoppen naar het zuidwesten vliegen, zijn er ook veel Zwartkoppen die in noordoostelijke richting trekken. Dit trekgedrag in tegengestelde richting staat bekend als "reverse migration".

Zwartkop Arnhem V315510 [20] Een overwinterende Zwartkop werd dood teruggemeld uit Zuid-Spanje op 2011 km. De vogel was op 27 februari 2009 in Cadiz tegen een raam gevlogen en had dit niet overleefd. Nog niet eerder werd een Zwartkop van VRS Conings van zover teruggemeld.

Zwartkop Arnhem V388034 [6] Op 19 juni 2009 werd de Zwartkop dood gevonden in Nindorf in Duitsland. Het was de eerste terugmelding van een Zwartkop die midden in het broedseizoen dood werd teruggemeld. Alle andere 40 Zwartkoppen zijn teruggemeld tijdens de voorjaars- of najaarstrek. Veruit de meeste Zwartkoppen zijn gevangen op ringstations en slechts 5 vogels zijn dood gevonden of gepakt door een kat of roofvogel.

Zwartkop Arnhem V405415 [18] Een terugmelding volgens het boekje uit Frankrijk. De terugmelding werd al een maand na de terugvangst in Frankrijk ontvangen. De leeftijd van dit vrouwtje Zwartkop was correct. De Zwartkop volgde precies koers 210°-215° volgens de verwachte trekroute naar het zuiden. En de terugvangstdatum viel middenin de piek van de trek van de Zwartkoppen.

Tijftjaf Arnhem Y38511 [19] Terugmeldingen van een Tijftjaf zijn er niet veel en bijna altijd zijn deze dan van vogels die elders zijn teruggevangen. De kans dat een geringd exemplaar wordt gevonden is bij deze kleine vogels te verwaarlozen. Dit is de tweede terugmelding van een Tijftjaf die is gevangen in Spanje. De Tijftjaf werd op 31 juli 2009 geringd in Overdinkel als 1^e ^{kj} vogel. Onze Tijftjaffen overwinteren in Zuid-Spanje en Noord-Afrika en deze vogel was op 3 oktober al gearriveerd in het noorden van Spanje en had dus bijna zijn overwinteringsgebied bereikt.

Bladkoning Arnhem Y38812 [16] Zie hoofdstuk Bladkoning verderop in het jaarverslag.

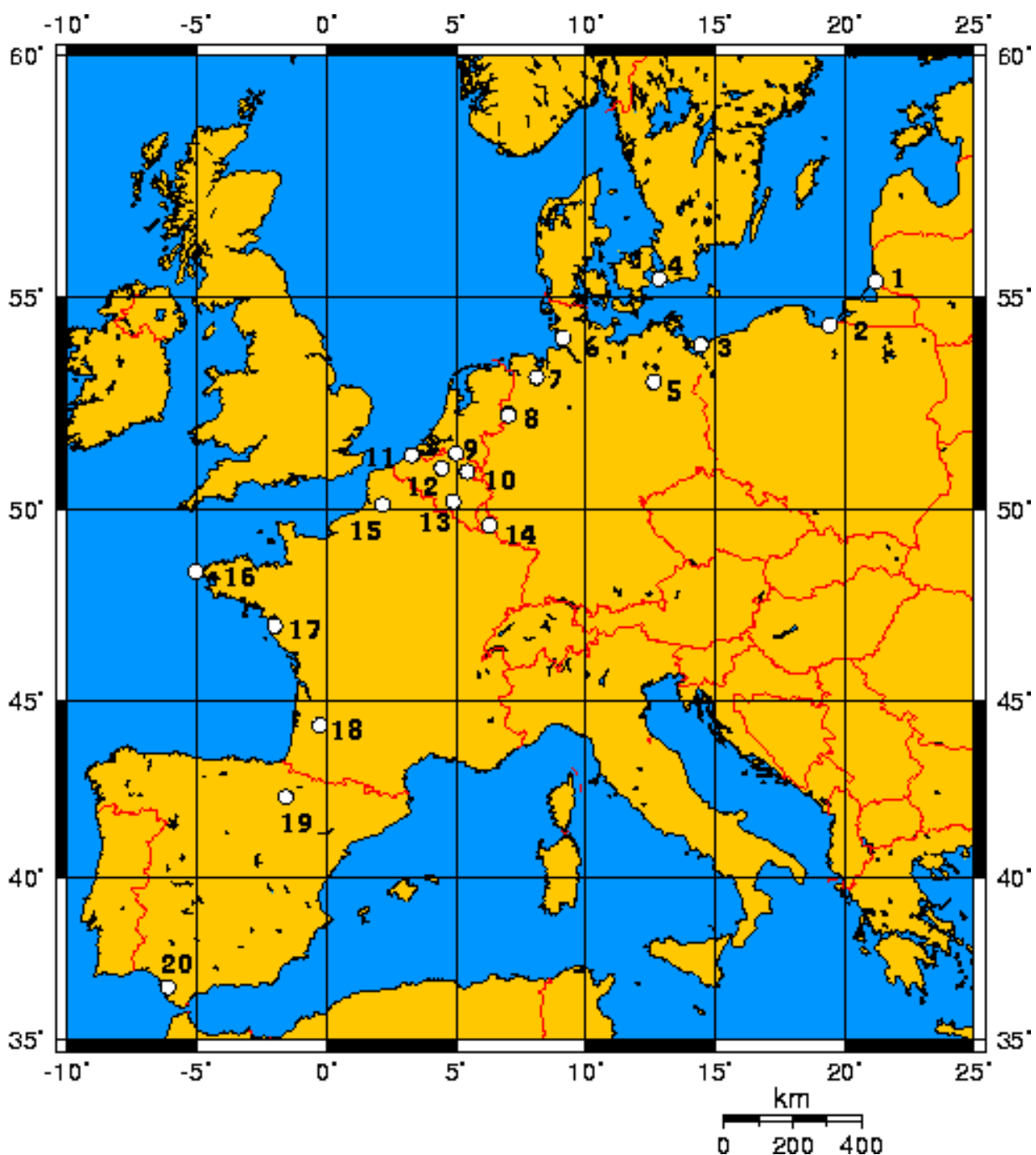
Koolmees Arnhem V405534 [3] Van de vele Koolmezen die in oktober 2008 tijdens die invasie werden gevangen en geringd, zijn inmiddels enkele exemplaren teruggemeld. Één exemplaar verongelukte in Ermelo tegen een raam en een ander werd teruggevangen in Terwolde. Een derde Koolmees vloog tot in België en werd in Steenokkerzeel gevangen en gecontroleerd. Deze 3 Koolmezen werden allen in oktober 2008 gemeld. Op 9 maart 2009 werd de vierde Koolmees teruggemeld, maar nu kwam de terugmelding uit een andere richting, want de mees was alweer op de terugweg naar het noordoosten en werd langs de kust van de Oostzee in Polen gevangen.

Koolmees Gdansk KB94227 [2] Tijdens de koolmezeninvasie in 2008 werden 3 exemplaren gevangen met een ring van de Poolse ringcentrale Gdansk. Van slechts één exemplaar werden in 2009 de ringgegevens ontvangen. Deze Koolmees werd op 20 september 2008 geringd op ringstation Mierzeja Wislane aan de kust van de Oostzee. Op 6 oktober 2008 vloog de Koolmees in een mistnet van ons ringstation in Overdinkel. De afstand die de Koolmees in 16 dagen had afgelegd bedroeg 856 km; gemiddeld is dat 53,5 km per dag. Bij een onderzoek in het verleden naar de mezentrek waaraan 6 ringstations aan de Oostzee tussen Estland en Polen deelnamen, was de dagelijks afgelegde afstand vrij constant 33,5 km per dag.

Koolmees Kaunas VZ.81071 [1] Ook deze Koolmees werd gevangen op 7 november tijdens de grote koolmezeninvasie van 2008. Geringd werd dit exemplaar op 8 oktober nadat de vogel gevangen was in één van de grote Helgolandtraps van het grote ringstation Ventes Ragas in Litouwen. De afstand van 994 km tot in Overdinkel werd afgelegd in 30 dagen en dus vloog deze Koolmees gemiddeld 33 km per dag en dus net zo snel als de Koolmezen uit het eerder genoemde onderzoek.

Pimpelmees Kaunas VZ67623 [1] Naast de grote koolmezeninvasie was er ook sprake van een invasie van Pimpelmezen, ofschoon de gevangen en geringde aantallen Pimpelmezen in Overdinkel veel lager waren. Ringstations in het noorden en westen van ons land daarentegen vingen meer Pimpelmezen dan Koolmezen. Opmerkelijk genoeg werden er wel 3 Pimpelmezen gevangen met een ring van de ringcentrale Kaunas in Litouwen en alle 3 waren geringd in Ventes Ragas. Één Pimpelmees was al in 2006 geringd en de andere twee in 2008. Deze laatste twee Pimpelmezen werden 4 dagen na elkaar geringd in Litouwen en ook precies 4 dagen na elkaar teruggevangen in Overdinkel. De afstand van 994 km hadden ze beiden afgelegd in 39 dagen en dus bedroeg de dagelijks gemiddeld gevlogen afstand 25,5 km. De gemiddelde snelheid van trekkende Pimpelmezen aan de Oostzee tussen Estland en Polen tijdens eerder genoemd onderzoek bedroeg 28,4 km. Het verschil in snelheid tussen Koolmees en Pimpelmees tijdens de trek wordt verklaard door de grotere vleugellengte van de Koolmees.

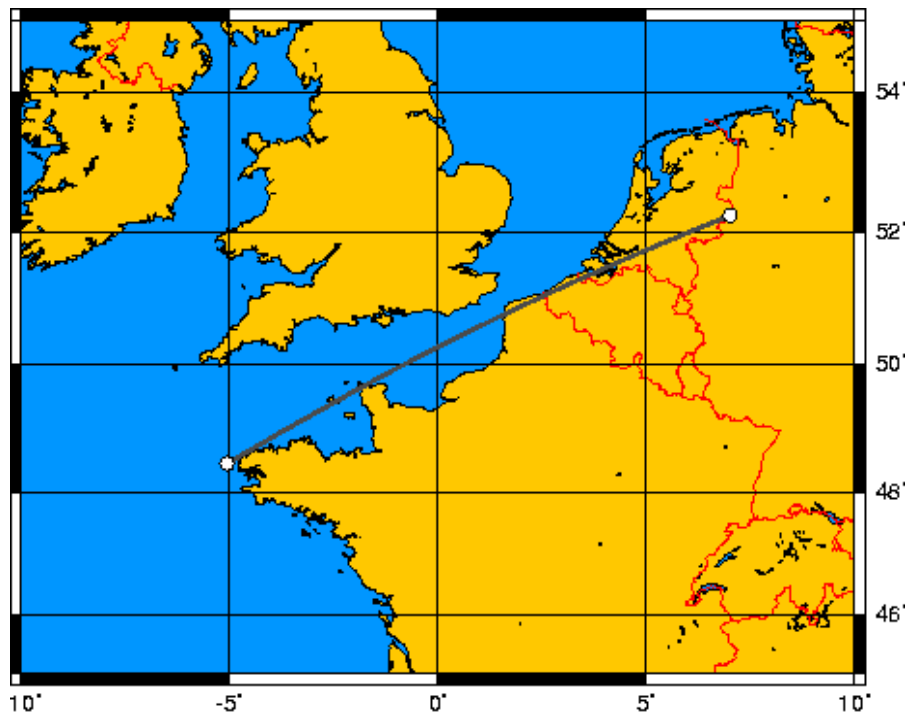
Pimpelmees Hiddensee VE.95964 [5] Tijdens de mezeninvasie van 2008 werd op 5 november 2008 ook een Pimpelmees gevangen en gecontroleerd met een Hiddensee-ring. Hiddensee is een van de drie ringcentrales van Duitsland en ligt in de voormalige DDR. De Pimpelmees was op 8 oktober 2008 geringd in Dranse in de deelstaat Brandenburg.

Terugmelding van een Bladkoning

Op het Ringersnet, een mailinglijst waarop actieve vogelringers in Nederland en België met elkaar ervaringen uitwisselen, werd 's avonds 29 september 2009 vanuit Frankrijk contact gezocht met de ringers van een Bladkoning met een Nederlandse ring. Deze Franse ringer was natuurlijk zelf heel benieuwd waar en wanneer deze Bladkoning was geringd. De melding via de officiële weg van Franse ringer aan Franse Ringcentrale en die weer aan het Vogeltrekstation in Heteren kan helaas vele maanden duren.

Omdat de ringserie wel heel bekend voorkwam, werd snel nog even gecontroleerd en jawel, de Bladkoning was op ons ringstation in Overdinkel geringd op 6 oktober 2009 om 11.25 uur door Leo Hassing. Snel werd een mailtje verzonden en binnen de kortste keren kwam al weer antwoord met fantastisch nieuws.

Onze Bladkoning was op 12 oktober 2009, dus 6 dagen later, teruggevangen in Frankrijk op Ouessant Island. Dit eiland ligt voor de kust bij Bretagne ter hoogte van Brest op een afstand van 950 km. Op 10 oktober werd door vogelaars in een bosje, waar eerder ook al een Blauwstaart en een Petsjorapieper waargenomen waren, al een Bladkoning gesignaleerd. Op 12 oktober werd onze Bladkoning in het zelfde bosje gevangen en de ring afgelezen.

Nadat vorig jaar in de herfst de eerste Bladkoning werd gevangen en geringd in Overdinkel, was het dus op 6 oktober weer raak. Als er dan enkele weken later bericht komt dat de vogel al 6 dagen later teruggevangen is in Frankrijk is dat ongelooflijk en zeker binnen één week op zo een grote afstand.

De Bladkoning op 6 oktober 2009 in Overdinkel, foto: Leo Hassing

Het broedgebied van Bladkoningen ligt in Rusland en strekt zich uit van het noorden van de Oeral tot in Siberië, dus de vogel had al 3000 km afgelegd in zuidwestelijke richting. Het overwinteringsgebied van deze soort is gelegen in Zuidoost Azië, dus onze Bladkoning was aardig uit koers geraakt. Maar jaarlijks trekt een wisselend aantal Bladkoningen in de verkeerde richting en belandt dan in West-Europa.

In sommige jaren, zoals in 2008, waren dit er behoorlijk veel. Naast de vele zichtmeldingen in 2008, hoofdzakelijk langs de kust, werden er op de Nederlandse

ringstations 139 exemplaren gevangen en geringd. Sinds 1911, toen in Nederland met het ringen van vogels werd begonnen, zijn er 747 Bladkoningen in Nederland geringd.

Het lijkt erop dat de soort de laatste decennia talrijker wordt. Wetenschappers geven mogelijke verklaringen waarom lange afstandtrekkers van Zuid-Azië in Europa terecht komen. De eerste verklaring is "reversed migration". Genetisch geprogrammeerd vliegen trekvogels een bepaalde afstand in een bepaalde richting. Dit wordt van generatie op generatie overgebracht. Een foutje in hun genen is verantwoordelijk dat de vogels 180° de verkeerde kant uitvliegen. Gezien vanuit het vertrekpunt in het broedgebied in Rusland vliegt de Bladkoning rechtsaf in plaats van naar links en komt zo in Europa terecht. De afstand tussen het broedgebied in Siberië en overwinteringsgebied in Zuid Azië is vaak gelijk aan de afstand tussen broedgebied en Europa. Het verklaart ook dat korte afstandtrekkers uit Azië niet in Europa maar ergens in het westen of noorden van Azië terecht komen, want ze zijn genetisch geprogrammeerd niet zover te trekken. Vogelsoorten die de meeste kans maken in Europa terecht te komen zoals de Bladkoning en in mindere mate de Pallasboszanger zijn soorten die zeer talrijk zijn en een groot verspreidingsgebied hebben in Azië, net zoals de Tjiftjaf en Fitis in Europa.

Een andere verklaring die gegeven wordt is dat de vogels die een westelijke route volgen, genetisch bijdragen aan de populatie en deze pioniers op zoek zijn naar nieuwe overwinteringsgebieden voor de soort. Het toegenomen aantal waarnemingen van de Bladkoning de laatste jaren kan een afspiegeling zijn van hogere overwinteringsaantallen van deze westelijk georiënteerde pioniers in de Siberische broedpopulatie.

Onderzoek heeft ook uitgewezen dat het weer met een hogedrukgebied boven Rusland met een krachtige oostelijke stroming in Europa niet de oorzaak is dat Bladkoningen daardoor in de verkeerde richting worden gestuwd. Ieder jaar worden volgens een vast patroon Bladkoningen waargenomen. De eerste arriveren al begin september in Finland, vervolgens komen de waarnemingen uit Zweden en Denemarken en daarna vervolgen ze hun route ineen steeds zuidelijker. In de tweede helft van september arriveren de Bladkoningen in Nederland en Engeland. De hoofdmoot passeert Nederland in oktober en vervolgens arriveren eind oktober en begin november de eerste Bladkoningen in Frankrijk.

Voorlopig blijven alle verklaringen waarom Bladkoningen in Europa terecht komen speculaties en ook is nog niet bekend of deze vogels overleven en weer terugkeren in hun broedgebied. Er zijn weinig terugmeldingen van Bladkoningen. Een in Noorwegen geringde Bladkoning werd teruggevangen in Engeland en een ander die was geringd in Zuid Engeland werd de volgende dag gevangen op Guernsey.

De Losserse Ooievaars in 2009

Gedurende de winter 2008-2009 heeft Ooievaar Dirk (1301) overwinterd aan de Schoklandweg. Een korte, maar hevige winterperiode in januari maakte het, dat de familie Huisman deze eerste gast tijdelijk moest bijvoeren, aangezien de grond hard bevroren was en er voor de Ooievaar niets eetbaars te vinden was. Het vrouwtje Aramis (3335) kwam op 12 februari terug op het nest.

Het Ooievaarspaar begon de eerste weken met de gebruikelijke rituelen: nest opknappen, samen foerageren, paren. Vanaf 1 april was er het sterke vermoeden dat het broeden begonnen was en op 29 april werd waargenomen, dat er voer werd uitgebraakt in het nest. Twaalf dagen later worden er twee kleine snaveltjes gezien. Tegelijkertijd wordt er een dood jong onder het nest gevonden. Een tweede dode jong wordt een dag of tien later gevonden. Op dat moment zitten er nog drie kwieke jongen in het nest. De jongen groeien voorspoedig en hoewel het nest regelmatig bezoek krijgt van vreemde Ooievaars, leiden deze bezoeken niet tot fikse gevechten rond het nest. De ouders moeten de weide omgeving van het nest afstropen om de hongerige snaveltjes van de jongen gevuld te krijgen. In deze periode worden de Ooievaars op verschillende locaties door de hele gemeente Losser waargenomen. En als er maar ergens een boer aan het maaien is, dan zijn onze Ooievaars van de partij. In het gemaaide gras vinden ze heel makkelijk voedsel.

Op 4 juni 2009 was het een gedenkwaardige dag voor de ringgroep Conings en de vogelwerkgroep Losser, want op die dag werden voor het eerste de jonge Ooievaars door onze eigen ringers geringd. De meegebrachte ringen lagen al meer dan een jaar te wachten. In 2008 hebben onze ringers een licentie gekregen om de Ooievaars zelf te kunnen ringen, maar in dat jaar werden er in Losser helaas geen Ooievaars geringd. Dit jaar was het helemaal anders en met hulp van een hoogwerker van de gemeente Losser werden de drie jongen aan het eind van de dag uit het nest gehaald. Behalve ringen hebben de jonge Ooievaars ook namen gekregen. Dit keer was het thema: Geschiedenis en vliegen. De eerste Ooievaar kreeg de naam Daedalus en het ringnummer 9521, de volgende kreeg de naam Leonardo (da Vinci) en het nummer 9522 en de kleinste Ooievaar hebben we Amelia (Earhart) genoemd en voorzien van ringnummer 9523.

Op 17 juli 2009 hebben de jonge uivers het nest voor de eerste keer verlaten. In de weken daarna was de hele familie regelmatig in de weilanden langs de Dinkel te zien. Op 1 augustus keren twee

van de drie jongen niet terug op het nest. Een paar dagen later is de hele club toch weer compleet, om vervolgens op 11 augustus definitief te vertrekken. Alleen Dirk en Aramis blijven achter.

Begin september verlaat ook Aramis de Schoklandweg. Dirk blijft alleen achter. Maar op 15 december heeft Dirk plotseling een nieuwe vriendin, Elsa. Een Ooievaar die aan het rechterbeen een zogenaamde ELSA ring heeft, een kunststof ring met daarin een tekst gelaserd. Op de ring stonden o.a. een telefoonnummer en de naam Osnabrück.

Navraag leerde ons dat deze Ooievaar een tijdje in een vogelopvang heeft gezeten (verzwakt of gewond). De twee Ooievaars kunnen heel goed met elkaar opschieten en het

is dan ook de vraag wat er gaat gebeuren als Aramis weer terugkomt. Maar dat is iets voor het jaarverslag 2010.

Foto's: Foeragerende Ooievaar (Rinus Baayens)
Jonge Ooievaars worden gevoerd (Hans Verhoeven)

Midwintertelling watervogels 2009

Telling

De telling gebeurt in het kader van de jaarlijkse SOVON-midwintertelling van watervogels, die in het gehele land in het weekeinde in het midden van januari wordt gehouden. De bedoeling van de tellingen is het volgen van de aantalontwikkelingen en de populatiegrootte van watervogels.

Weer

De tellingen vonden dit jaar plaats op zaterdagmorgen 17 januari 2009. De weersomstandigheden waren redelijk gunstig. Het was geheel bewolkt met een stevige zuidwestenwind en een temperatuur rond de 4 graden. De waterstand was normaal. Behalve de Dinkel en de Puntbeek waren alle oppervlaktewateren bevroren.

Resultaten

De resultaten van de tellingen staan in onderstaande tabel. Het betreft uitsluitend ter plaatse aanwezige vogels op of bij het water. Invallende en afvliegende vogels zijn ook meegeteld.

In totaal werden 867 watervogels geteld, verdeeld over 17 soorten. Het aantal lag aanzienlijk lager dan vorig jaar, toen 2129 watervogels geregistreerd werden. Door het dichtvriezen van de Oelemars en andere stilstaande wateren zijn veel watervogels op zoek gegaan naar breed open water. Op de Regge bv. werden de hoogste aantallen vanaf 1994 geregistreerd. Ook zijn er minder soorten gezien. In de tellingen ontbraken dit jaar o.a. Fuut, Knobbelzwaan, Kuifeend en Grote Zaagbek.

Bijzonder was de waarneming van een Grote Zilverreiger langs de Puntbeek. Deze plek blijkt de laatste jaren een overwinteringsplaats voor deze soort te worden. In totaal namen 7 tellers deel aan dit onderzoek.

Soort/locatie	Dinkel	Oelemars	Oml. kan. Puntbeek	Totaal
Dodaars	3			3
Aalscholver	5		3	8
Blauwe Reiger	5	2	3	10
Grote Zilverreiger			1	1
Ooievaar	1			1
Grauwe Gans		6	8	14
Soepgans		5		5
Nijlgans	1		2	3
Smient	2			2
Krakeend	8	6		14
Wintertaling	8			8
Soepeend	1	3	4	8
Wilde Eend	259	256	60	575
Meerkoet	20		97	117
Waterhoen	13			13
Kokmeeuw	63	21		84
Rode Wouw	1			1
Totaal	389	300	178	867

Klapekstertelling winter 2008-2009

De Klapekster is als broedvogel in Nederland uitgestorven, maar op de doortrek en als wintergast worden ze af en toe waargenomen. Als doortrekker worden ze sporadisch met af en toe tot twee exemplaren per seizoen op Telpost Oelemars gezien. Vaak doen ze het gebied even aan en landen ze in een boomtop om even later op de ochtend weer verder te vliegen. De overwinterende Klapeksters hebben winterterritoria van gemiddeld 50 ha, meestal in heide- en hoogveengebieden. Ze zitten graag boven in struiken en bomen op zoek naar voornamelijk muizen, maar ook wel naar vogels, amfibieën, reptielen en insecten. Deze prooien worden op doornen of scherpe takjes gespietst. Hoewel de Klapekster tot de zangvogels behoort, gedraagt hij zich als een roofvogel. Het aantal overwinteraars in geheel Overijssel wordt geschat op 23-30 Klapeksters.

Waarneming.nl heeft in november 2007 een landelijke klapekstertelling georganiseerd om de verblijfplaatsen en de overwinterende aantallen goed in beeld te krijgen. Daartoe werden vogelaars en vogelwerkgroepen opgeroepen om potentiële overwinteringplaatsen van Klapeksters tijdens twee telweekenden in hun omgeving te bezoeken om Klapeksters op te sporen. Onze vogelwerkgroep heeft daar ook medewerking aan verleend. In de volgende winterperiode 2008-2009 is het onderzoek opnieuw uitgevoerd.

Op 21 december 2008 werden op 2 locaties Klapeksters gezien, nl. in het Beuninger Achterveld en op de Oelemars. Op 24 januari 2009 werd de tweede ronde gelopen.

Buiten de tellingen om werden op nog 2 locaties Klapeksters aangetroffen, nl. in Stroothuizen en in de jonge bosaanplant langs de Koopsweg. Losser herbergt in de wintermaanden dus maximaal 4 Klapeksters.

Alle klapekstertellers worden voor hun telwerk, dat soms onder barre omstandigheden heeft plaats gevonden, bedankt door de organisatoren van de Klapekstertelling: Waarneming.nl en SOVON.

Klapekster met prooi, Punthuizen, foto: Hans Verhoeven

De Oelemars in 2009

Ligging

De Oelemars is een zandafgraving ten zuidoosten van Losser, pal tegen de grens met Duitsland ter hoogte van klooster Bardel. De zandafgraving is omringd door open weiden en akkers, een zanddepot en lage begroeiing, met aan de randen hier en daar riet en lisdodde. Het gebied van de Oelemars wordt begrensd door de Ravenhorsterweg, de Grensweg en de Drielandweg.

Werkzaamheden

Dit jaar heeft de vogelwerkgroep op de Oelemars de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Voor- en najaarstrekellingen op Telpost Oelemars
- Afwerken oeverwaluwwal met zand, schoonmaken nestgangen en terugdringen van de wilgenopslag.
- Inzetten van een rupskraan om de wilgenopslag voor de wand te verwijderen en om het water dichtter aan de wand te krijgen. De i.v.m. de LAGA geplaatste permanente oeverwaluwwand die opgebouwd is uit betonnen elementen met in totaal 240 nestopeningen, was het eerste jaar (2003) al meteen een groot succes. Dit jaar was het totaal aantal bewoonde nesten gelijk aan vorig jaar, maar er zaten nu verhoudingsgewijs meer nesten in de wand, nl. 135 en vorig jaar slechts 71. In het naastgelegen zanddepot zaten in 2008 nog 85 nesten en dit jaar slechts 21. De opschoonactiviteiten hebben dus zeker resultaat gehad.
- Vlinder- en libelleninventarisaties

Jaarlijkse onderhoud oeverwaluwwand, foto: Carla Oude Alink

Soortenaantal

Vanaf 1983 zijn er tot nu toe 234 vogelsoorten geregistreerd, waarbij ook broedvogels van exotische herkomst als Fazant, Nijlgans, Carolina-eend en Mandarijneend meegeteld worden. Het jaarlijkse overzicht staat in onderstaande tabel. Dit jaar kon op 30 oktober de Bonte Kraai als 234^e soort aan de lijst worden toegevoegd.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
136	167	161	166	172	172	176	179	175	171

Bijzondere soorten

Uit de lijst van vogelsoorten van dit jaar zijn er enkele uitgelicht en hebben we het aantal waargenomen exemplaren vermeld. De meeste gegevens komen van Telpost Oelemars.

Soort	aantal	soort	aantal	soort	aantal
Geoorde Fuut	9	Slechtvalk	17	Visdief	3
Grote Zilverreiger	61	Smelleken	22	Zwarte Stern	11
Purperreiger	1	Kraanvogel	406	Zomertortel	3
Ooievaar	17	Kluut	5	Boomleeuwerik	82
Zwarte Ooievaar	6	Bontbekplevier	6	Roodkeelpieper	1
Kleine Zwaan	24	Morinelplevier	1	Waterpieper	19
Bergeend	12	Zilverplevier	5	Oeverpieper	1
Casarca	3	Goudplevier	30	Rouwkwikstaart	1
Zomertaling	3	Bonte Strandloper	9	Grote Gele Kwikstaart	25
Brilduiker	9	Bosruiter	1	Tapuit	58
Nonnetje	1	Witgat	48	Roodborsttapuit	5
Grote Zaagbek	8	Zwarte Ruiter	1	Paapje	27
Visarend	18	Groenpootruiter	25	Beflijster	5
Rode Wouw	29	Regenwulp	6	Bonte Kraai	1
Zwarte Wouw	1	Bokje	1	barmsijs spec.	81
Bruine Kiekendief	38	Kemphaan	1	Europese Kanarie	13
Blauwe Kiekendief	10	Zwartkopmeeuw	1	Kruisbek	31
Grauwe Kiekendief	2	Grote Mantelmeeuw	3		
Wespendief	47	Dwergmeeuw	1		

Recente ontwikkelingen

Inmiddels is het gebied Oelemars-Zandbergen opgenomen in het Wandelnetwerk Twente en staat er een welkomstpaneel met kaart bij de uitkijktoren aan de Ravenhorsterweg. Helaas zijn kaart en werkelijke route niet met elkaar in overeenstemming. Ook is het gebied opgenomen in het fietsnetwerk Twente met genummerde trajecten. Een door onze VWG speciaal voor natuurliefhebbers ontwikkelde route (Beleef de Vogels) voert ook door dit gebied. De route is voor € 2,- te koop bij de VVV in De Lutte. Een nieuwe route tussen Losser-Overdinkel-Gildehaus en Bad Bentheim is nagenoeg klaar. Deze grensoverschrijdende route voert eveneens langs de Oelemars. Alleen de sponsoring voor deze route moet nog gebeuren.

De wegen Ravenhorsterweg, Beerninksweg en Grensweg die langs de Oelemars voeren zijn voor gemotoriseerd verkeer afgesloten, met uitzondering voor bestemmingsverkeer en invaliden. Het effect hiervan is gedeeltelijk al bespeurbaar, want voor fietsers en wandelaars is de verkeersdruk al verminderd.

De ontwikkelingen op lange termijn zijn in de Toekomstvisie Zandbergen-Oelemars in december 2008 door de gemeenteraad van Losser vastgesteld. Bij de totstandkoming van deze beleidsvisie heeft VWG Losser een groot aandeel gehad.

De plannen om de bestaande eilanden voor de observatiehut te verhogen, zodat er een grote plasdraszone ontstaat, zijn in een gevorderd stadium. Een aanvraag voor subsidie bij Nationaal Landschap Noordoost-Twente wordt door de participanten (VWG Losser, gemeente Losser, Texploza en Natuurmonumenten) inmiddels voorbereid. Het ziet er naar uit dat realisatie van dit plan in 2010 kan plaatsvinden.

Net als voorgaande jaren zijn er weer visstropers actief geweest op de Oelemars. Vermoedelijk wordt er vooral 's nachts gevestigd. Enkele keren zijn deze illegale vissers door politie en jachtopzieners beboet en van het terrein verwijderd. Bijzonder ergerlijk was het dat door vandalen tot twee keer toe grote schade aan de observatiehut werd toegebracht, waarbij voor honderden euro's schade is aangericht door een betonnen wand uit de voorzijde te trappen. De hut is inmiddels weer gerepareerd en naast de ingang is een bord aangebracht waarop staat te lezen dat de hut niet toegankelijk is voor onbevoegden tussen zonsondergang en zonsopgang, onder verwijzing naar artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht. Met deze vermelding is het mogelijk dat de politie voortaan tussen zonsondergang en zonsopgang overtreders kan beboeten en verwijderen.

Telpost Oelemars 2009

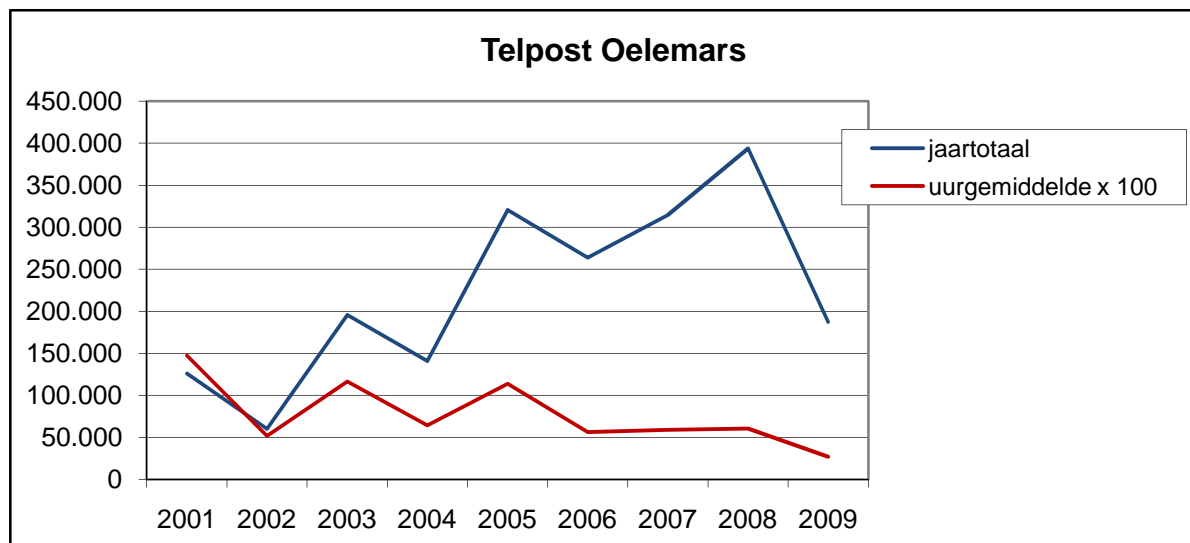
Ligging

Telpost Oelemars ligt midden in het cultuurland. De post ligt in zeer open gebied met een uitstekend uitzicht rondom temidden van maïsackers en weilanden op de verharde toegangsweg naar het zanddepot aan de oever van een zandwinningplas. Er zijn veel afrasteringen tussen de percelen. De weg is afgesloten voor het publiek. De telpost heeft afgezien van het water van de zandwinningplas en een klein slikveld geen bijzondere factoren die tot microstuwing kunnen leiden en is vergelijkbaar met iedere andere plaats in het Twentse boerenlandschap.

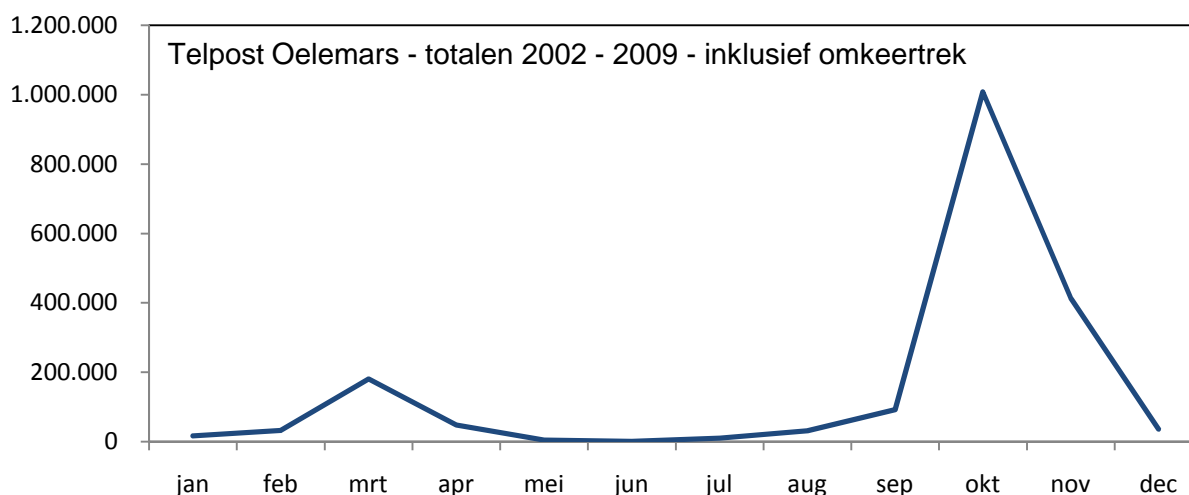
Een satellietfoto van de telpost is te vinden op <http://vwglosser.nl> onder de knop Trektellen.

Jaartotalen

In onderstaande grafiek staan de aantallen waargenomen vogels en het uurgemiddelde (x 100) in de periode van 1 september 2001 toen de telpost werd opgericht tot en met eind 2009. Wel moet er bij bedacht worden dat in 2001 geen voorjaars trek is geregistreerd. Ook zijn er in de loop der tijd steeds meer teluren op de telpost doorgebracht, hetgeen niet alleen leidt tot vaak hogere aantallen, maar ook tot een lager uurgemiddelde. Vele extra teluren zijn gemaakt in de tijd dat er weinig trek is, zoals in de zomermaanden en in december. Desondanks is het teleurstellende jaar 2009 goed in de grafiek af te lezen. Volgend jaar kan zo weer anders zijn, want niets is meer onvoorspelbaar dan vogeltrek.

Grafiek jaartotalen en uurgemiddelde (x 100) op Telpost Oelemars 2001-2009

In de bovenstaande grafiek is goed te zien welke maanden de meeste vogeltrek vertonen. In het voorjaar is maart de beste maand en in het najaar is dat oktober.

Nationale bekendheid

Langzaam maar zeker begint telpost Oelemars landelijke bekendheid te krijgen. Van alle telposten in Nederland staan we op de zevende plaats met betrekking tot het aantal geïnvesteerde uren. Kijken we alleen naar de landtrektelposten dan staan we op de vierde plaats. In de rij van 386 Europese telposten nemen we plaats 12 in. Onze bijdrage aan het landelijke meetnet is dus aanzienlijk.

Plaatselijke soorten

Bij elke telpost wordt het trektellen bemoeilijkt door het luchtverkeer van de plaatselijke soorten. Foerageer- en slaaptrek moeten nl. zoveel mogelijk worden uitgesloten. Bij Telpost Oelemars is daarom al het plaatselijke luchtverkeer van eenden, ganzen, Kokmeeuwen, Kauwen, Roeken, Zwarte Kraaien, Houtduiven, Spreeuwen, Graspiepers, Kneuen, Geelgorzen en Veldleeuweriken buiten beschouwing gelaten. Plaatselijke bewegingen in de trekrichting zijn bijna niet uit te sluiten, maar hier is dan vooral op de vlieghoogte gelet en zijn laagvliegende vogels niet geteld. Houtduiven voor 1 oktober worden door ons als foerageerders beschouwd, tenzij het om compacte hoogvliegende groepen gaat in de trekrichting.

Voorjaarstrek

De resultaten

Er is geteld van 3 januari t/m 30 juni 2009. Er zijn 111 tellingen uitgevoerd, soms lang soms kort, afhankelijk van de weersgesteldheid en de temperatuur. Bij goede avondtrek is er af en toe een tweede telling op die dag uitgevoerd. Tijdens de tellingen hadden we dit jaar de volgende belemmerende weersfactoren:

- Neerslag 9 tellingen
- Gedeeltelijk dichte mist 11 tellingen
- Westelijke wind 4 Bft of meer 23 tellingen

Het zijn beslist geen mooiweertellers die het telwerk verrichten, want bij wat minder gunstige weersomstandigheden werd er ook geteld. Dat gebeurde dan vanuit de kofferbak van de auto, waardoor nu via trektellen.nl het begrip kofferbaktelling landelijk bekend is.

Op www.trektellen.nl zijn de resultaten eveneens te zien en kunnen er bewerkingen worden gemaakt. Zo kunnen er grafieken per soort getoond worden en verspreidingskaartjes van Nederland worden gemaakt om de doortrekpatronen per soort over het land te zien. Ook is het mogelijk het aandeel van Telpost Oelemars in het landelijke geheel van telposten te zien.

Nieuw in de voorjaarstelling waren Casarca, Bonte Strandloper, Braamsluiper en Fitis. Door meer uren veldwerk is het voorjaarsrecord voor het aantal waargenomen soorten opnieuw verbroken. De voorjaarstellingen in de periode 2002- 2006 zijn in de tabel weggelaten, omdat het aantal teluren toen aanzienlijk minder was.

Soortnaam	2007	2008	2009	Soortnaam	2007	2008	2009
Fuut	-	-	6	Zilvermeeuw	58	88	193
Aalscholver	1018	987	575	Visdief	-	-	2
Grote Zilverreiger	10	4	6	Zwarte Stern	-	28	2
Blauwe Reiger	165	169	94	Holenduif	50	56	93
Ooievaar	1	13	7	Houtduif	10295	21698	5734
Knobbelzwaan	20	11	18	Turkse Tortel	16	28	23
Kleine Zwaan	15	-	5	Zomertortel	1	-	-
Wilde Zwaan	6	21	-	Koekoek	-	2	-
Rietgans spec.	152	178	160	Gierzwaluw	289	522	857
Toendrarietgans	535	240	1485	Zwarte Specht	1	-	-
Kolgans	3334	4914	6230	Grote Bonte Specht	-	7	2
Grauwe Gans	763	830	333	Boomleeuwerik	2	10	1
Anser gans spec.	248	512	383	Veldleeuwerik	723	358	659
Brandgans	2	2	8	Oeverzwaluw	19	18	29
Gr. Canadese Gans	2	2	5	Boerenzwaluw	342	652	986
Nijlgans	40	40	15	Huiszwaluw	2	8	9
Casarca	-	-	3	Boompieper	12	55	21
Bergeend	2	11	5	Graspieper	3148	7421	2223
Smient	36	102	44	Waterpieper	4	2	1
Krakeend	3	5	13	Gele Kwikstaart	153	189	168

Soortnaam	2007	2008	2009	Soortnaam	2007	2008	2009
Wintertaling	40	37	52	Grote Gele Kwikstaart	6	6	6
Wilde Eend	432	852	1469	Witte Kwikstaart	202	227	166
Pijlstaart	1	18	26	Heggenmus	-	1	4
Slobeend	7	27	2	Zwarte Roodstaart	7	5	5
Zomertaling	-	2	1	Paapje	9	7	4
Tafeleend	-	1	4	Roodborsttapuit	3	1	1
Kuifeend	12	6	9	Tapuit	18	14	20
Brilduiker	1	7	-	Beflijster	-	-	5
Grote Zaagbek	2	4	4	Merel	-	7	10
Grote Zee-eend	4	-	-	Kramsvogel	4325	5072	1573
Wespendief	2	3	12	Zanglijster	4	74	35
Zwarte Wouw	2	3	1	Koperwiek	1288	1214	1316
Rode Wouw	5	11	21	Grote Lijster	22	51	33
Bruine Kiekendief	7	25	17	Braamsluiper	-	-	1
Blauwe Kiekendief	-	4	2	Grasmus	-	-	1
Grauwe Kiekendief	1	-	2	Tjiftjaf	3	-	4
Havik	1	3	3	Fitis	-	-	3
Sperwer	33	83	52	Staartmees	2	25	41
Buizerd	214	355	264	Zwarte Mees	-	1	-
Visarend	3	15	7	Pimpelmees	4	48	7
Torenvalk	21	27	19	Koolmees	8	19	35
Roodpootvalk	-	2	-	Wielewaal	1	2	
Smelleken	2	6	7	Gaai	1	4	5
Boomvalk	6	2	4	Ekster	2	3	5
Slechtvalk	-	3	8	Kauw	451	729	304
Kraanvogel	541	8	406	Roek	54	62	54
Scholekster	30	29	25	Zwarte Kraai	72	67	47
Kluut	-	-	5	Spreeuw	1392	2616	3663
Kleine Plevier	6	10	21	Ringmus	7	5	4
Goudplevier	6	36	6	Vink	3283	3368	3621
Kievit	2990	2606	2159	Keep	7	13	19
Bonte Strandloper	-	-	2	Groenling	96	161	76
Watersnip	3	2	9	Putter	4	19	34
Grutto	5	13	2	Sijs	96	483	33
Regenwulp		8	2	Kneu	295	162	169
Wulp	25	35	16	Barmsijs spec.	1	15	69
Zwarte Ruiter	1	1	-	Grote Barmsijs	-	3	-
Tureluur	7	7	5	Kruisbek	2	1	1
Groenpootruiter	11	6	6	Goudvink	-	12	29
Witgat	26	23	26	Appelvink	3	9	11
Bosruiter	1	-	-	Geelgors	3	29	16
Oeverloper	2	8	-	Rietgors	40	28	32
Zwartkopmeeuw	-	2	1				
Dwergmeeuw	-	16	-	Totaal	41601	61878	40175
Kokmeeuw	3666	3658	3325	Soorten (incl. exoten)	105	110	113
Stormmeeuw	285	106	284	uurgemiddelde	257	237	148
Kleine Mantelmeeuw	22	62	29	Teluren	161,75	261,5	271

Bijzondere soorten en aantallen

Als we kijken naar opmerkelijke soorten gedurende de voorjaarsstrek over de Oelemars vallen de volgende soorten op: Grote Zilverreiger, Ooievaar, Casarca, Zwarte Wouw, Rode Wouw, Grauwe Kiekendief, Smelleken, Slechtvalk, Visarend, Kraanvogel, Zwartkopmeeuw en Beflijster. Deze behoren alle tot het Bijzondere Soortenproject Niet-broedvogels van SOVON. Deze zeldzame soorten worden landelijk geregistreerd teneinde een goed beeld van het voorkomen en de verspreiding over Nederland te verkrijgen.

Regionale schaarse soorten waren: Kleine Zwaan, Brandgans, Grote Canadese Gans, Bergeend, Pijlstaart, Zomertaling, Grote Zaagbek, Wespendief, Bruine en Blauwe Kiekendief, Boomvalk, Kluut, Kleine Plevier, Goudplevier, Watersnip, Grutto, Groenpootruiter, Witgat, Kleine Mantelmeeuw, Visdief, Zwarte Stern, Boomleeuwerik, Waterpieper, Grote Gele Kwikstaart, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Wielewaal, barsijs spec. en Kruisbek.

Enkele dagtotalen zijn eveneens vermeldenswaardig:

Datum	Soort	Aantal	Datum	Soort	Aantal
22-1	Kleine Zwaan	5	14-3	Houtduif	1931
25-1	Toendrarietgans	665	15-3	Koperwiek	606
01-2	Goudvink	13	21-3	Kolgans	4522
21-2	Kievit	597	10-4	Ooievaar	6
21-2	barmsijs spec.	64	13-4	Bruine Kiekendief	4
01-3	Kraanvogel	338	16-4	Beflijster	3
01-3	Rode Wouw	11	02-5	Tapuit	8
01-3	Casarca	2	16-5	Gierzwaluw	269
14-3	Kluut	4			

Vooraf 14 maart met 4498 en 21 maart met 5560 vogels waren topdagen in de voorjaarstrek. Tussen 21 maart en 21 april is ook enkele keren 's avonds geteld. Het bleek dat in die periode tegen de avond grote aantallen meeuwen (Kokmeeuw, Stormmeeuw, Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw) zeer hoog in noordoostelijke richting vlogen.

Helaas is het totale aantal waargenomen vogels en daardoor ook het uurgemiddelde wat minder dan in voorgaande jaren. Dit is ten dele te wijten aan het voor deze telpost lage aantal waargenomen Houtduiven en Kramsvogels.

Jagende Visdief op de Oelemars, foto Ralf Schröer

Najaarstrek

De tellingen

De najaarstrek werd tussen 2 juli en 27 december gevolgd. Er werden 130 tellingen verricht. Ongunstige factoren waren regen (27 tellingen), harde wind met 4 Bft of meer (38 tellingen), noordoostelijke wind (5 tellingen) en mist (15 tellingen).

De resultaten

Het belangrijkste is natuurlijk het uiteindelijke telresultaat. In de 130 tellingen werden gedurende 425,5 teluren in totaal 125 soorten met in totaal 147.096 vogels overvliegend gezien. Er waren vier nieuwe telpostsorten in de trek telling: Purperreiger, Tuinfluiter, Bonte Kraai en Huisbus.

Sinds de oprichting van de telpost op 1 september 2001 is 2009 het jaar geweest met verhoudingsgewijs het laagste aantal trekvogels. Vergeleken met vorig jaar, toen een qua tijdsinvestering gelijksoortige telling is uitgevoerd, kwam slechts 40 % van de vogels over de telpost. Vermoedelijk heeft de aanhoudende harde wind uit de noord- en noordoosthoek er voor gezorgd dat juist op het hoogtepunt van de trek midden oktober de vogels zo hoog met de wind in de rug overvlogen, dat ze vanaf de grond niet zichtbaar waren. De Houtduiven hadden dit jaar hun trekbaan meer naar het zuidoosten verschoven en vielen bij deze soort de zwaarste klappen met meer dan 100.000 vogels minder dan vorig jaar. In de volgende tabel staan de resultaten van de najaarstellingen van de afgelopen drie jaren.

Soortnaam	2007	2008	2009		2007	2008	2009
Fuut	3	1	3	Houtduif	184.410	154.141	39.770
Aalscholver	1.920	2.123	1.652	Turkse Tortel	54	96	85
Grote Zilverreiger	14	31	55	Zomertortel	1	1	3
Blauwe Reiger	105	87	72	Koekoek	2		1
Purperreiger			1	Gierzwaluw	1.742	1.499	1.247
Ooievaar	94	4	9	Velduil	1		
Zwarte Ooievaar			6	Zwarte Specht		1	
Knobbelzwaan	17	33	11	Grote Bonte Specht	17	37	4
Kleine Zwaan	8	17	14	Middelste B. Specht	1		
Wilde Zwaan		29		Kleine Bonte Specht		1	3
Rietgans spec.	369	936	1.075	Boomleeuwerik	61	129	81
Toendrarietgans	535	1.448	516	Veldleeuwerik	3.560	4.392	3.476
Kolgans	4.768	3.115	4.854	Oeverzwaluw	84	99	135
Grauwe Gans	4.058	2.455	2.575	Boerenzwaluw	11.415	13.251	15.051
Anser gans spec.	2.286	1.259	2.620	Huiszwaluw	494	1.416	2.116
Brandgans	11	39	5	Boompieper	91	110	133
Sneeuwgans		1		Graspieper	1.931	2.835	2.469
Gr. Canadese Gans	16	4	85	Waterpieper	23	4	18
Nijlgans	59	171	310	Roodkeelpieper		1	1
Casarca	2	1		Duinpieper	2		
Mandarijneend	1			Gele Kwikstaart	254	554	929
Bergeend		2		Grote Gele Kwikstaart	39	43	19
Smient	35	106	116	Witte Kwikstaart	1.285	1.039	1.079
Krakeend	8	4	5	Winterkoning	3		
Wintertaling	31	13	6	Roodborst	4	4	
Wilde Eend	615	682	382	Heggenmus	147	149	155
Pijlstaart		5	1	Zwarte Roodstaart	1	8	5
Slobeend	19		1	Gekr. Roodstaart		5	1
Zomertaling			1	Paapje	33	42	23
Tafeleend	27	157	34	Roodborsttapuit	7	2	4
Kuifeend	14	24	19	Tapuit	70	76	38
Brilduiker	3			Beflijster	2	1	
Grote Zaagbek	1	7	4	Merel	49	62	78
Zwarte Zee-eend	8			Kramsvogel	3.050	3.079	2.530
Wespendief	13	96	22	Zanglijster	293	624	731
Zwarte Wouw				Koperwiek	7.636	19.822	3.085
Rode Wouw	3	4	8	Grote Lijster	159	231	271
Zeearend		1		Rietzanger	1		

Soortnaam	2007	2008	2009		2007	2008	2009
Bruine Kiekendief	14	44	21	Kleine Karekiet		1	7
Blauwe Kiekendief	3	10	5	Grasmus		1	13
Grauwe Kiekendief		1		Tuinfluit			1
Havik	2	5	6	Tjiftjaf	90	130	159
Sperwer	244	320	219	Fitis	10	12	15
Buizerd	825	717	899	Goudhaan	16	24	
Visarend	3	21	11	Staartmees	162	67	62
Torenvalk	57	51	27	Zwarte Mees	11	866	1
Roodpootvalk		1		Matkop	2	5	2
Smelleken	2	10	15	Glanskop		5	
Boomvalk	17	24	15	Pimpelmees	413	646	252
Slechtvalk	3	8	9	Koolmees	155	317	170
Kraanvogel	15	78		Wielewaal	1		
Scholekster	16	5	26	Klapekster	1	3	
Griël	1			Gaai	2	2	8
Morinelplevier	1		1	Ekster	5	2	10
Kleine Plevier	9	2	3	Kauw	1.538	661	1.750
Bontbekplevier	4	3	4	Roek	130	308	379
Goudplevier	6	12	20	Zwarte Kraai	89	41	73
Zilverplevier	2	2	3	Bonte Kraai			1
Kievit	2.957	3.039	1.947	Spreeuw	15.750	12.728	20.522
Kanoet	1			Ringmus	252	257	237
Bonte Strandloper	3	4	5	Huismus			1
Kemphaan		2	1	Vink	11.101	86.813	23.874
Watersnip	67	40	68	Keep	171	685	69
Bokje			1	Europese Kanarie		3	13
Rosse Grutto	1			Groenling	503	439	340
Regenwulp	2	1	4	Putter	177	81	237
Wulp	9	10	18	Sijs	629	303	349
Zwarte Ruit		3	1	Kneu	1.559	1.489	1.438
Tureluur	1	1		barsijs spec.	67	538	14
Groenpootruiter	6	12	17	Kleine Barsijs	2		
Witgat	50	24	13	Grote Barsijs	14		
Bosruiter	5	3	1	Kruisbek	33	19	30
Oeverloper	14	9	7	Goudvink	23	11	25
Steenloper		1		Appelvink	5	24	23
Dwergmeeuw	1		1	IJsgors		2	
Kokmeeuw	3.072	2.980	4.619	Ortolaan		1	
Stormmeeuw	32	62	40	Geelgors	65	64	111
Kl. Mantelmeeuw	31	34	40	Rietgors	175	229	248
Gr. Mantelmeeuw			3	Grijze Valkparkiet		1	
Zilvermeeuw	70	127	122	Totaal	272.850	331.578	147.096
Zwarte Stern		12	1	soorten	129	135	125
Visdief	1			uurgemiddelde	735	847	346
Holenduif	186	508	466	teluren	371,25	391,25	425,5

Nieuwe dagrecords waren er voor:

Zwarte Ooievaar (5), Wulp (9), Huiswaluw (265), Grasmus (4), Zanglijster (325) en Europese Kanarie (4). De beste teldag was 31 oktober, toen 17.897 vogels passeerden.

Nieuwe najaarstotalen werden bereikt voor:

Grote Zilverreiger, Zwarte Ooievaar, Rietgans spec., Kolgans, Grote Canadese Gans, Nijlgans, Anser gans spec., Smient, Buizerd, Slechtvalk, Scholekster, Watersnip, Wulp, Regenwulp, Groenpootruiter, Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Grote Mantelmeeuw, Oeverwaluw, Boerenwaluw, Huiswaluw, Gele Kwikstaart, Zanglijster, Kleine Karekiet, Grasmus, Tjiftjaf, Fitis, Europese Kanarie en Putter.

In de volgende tabel staan enkele hoogtepunten vermeld.

Datum	Soort	Aantal	Datum	Soort	Aantal
24-08	Zwarte Ooievaar	5	13-10	Dwergmeeuw	1
05-09	Purperreiger	1	13-10	Grote Zilverreiger	11
06-09	Morinelplevier	1	13-10	Roodkeelpieper	1
07-09	Huiszwaluw	272	13-10	Vink	4.603
10-09	Grote Canadese Gans	39	17-10	Kneu	258
10-09	Visarend	3	18-10	Europese Kanarie	4
10-09	Boerenzwaluw	1.215	20-10	Veldleeuwerik	427
12-09	Tjiftjaf	20	21-10	Grote Mantelmeeuw	2
12-09	Fitis	6	31-10-	Bokje	1
09-10	Grauwe Gans	346	31-10	Waterpieper	5
09-10	Buizerd	281	19-11	Kleine Zwaan	10

De top-10

De top-10 van Telpost Oelemars bestond dit najaar uit:

1	Houtduif	39.770	6	Kokmeeuw	4.619
2	Vink	23.874	7	Veldleeuwerik	3.476
3	Spreeuw	20.522	8	Koperwiek	3.085
4	Boerenzwaluw	15.051	9	Grauwe Gans	2.575
5	Kolgans	4.854	10	Kramsvogel	2.530

2 miljoenste vogel passeerde telpost Oelemars

Op zaterdagmorgen 12 december om 09.30 uur passeerde de 2.000.000^e trekvogel de telpost. Uiteraard was de 2.000.000^e vogel een Houtduif, want deze soort is zonder meer de talrijkste doortrekker op telpost Oelemars. De hoofdtrekbaan van de Houtduif schampt net het oosten van Nederland in Oost-Twente, de Achterhoek en het oosten van Noord-Brabant en Limburg. Iets verderop naar het westen is de Houtduif helemaal niet zo talrijk. Op de Oelemars is het niet ongewoon om op één morgen in oktober zo'n 40.000 Houtduiven in groepen van soms duizenden exemplaren te zien overvliegen.

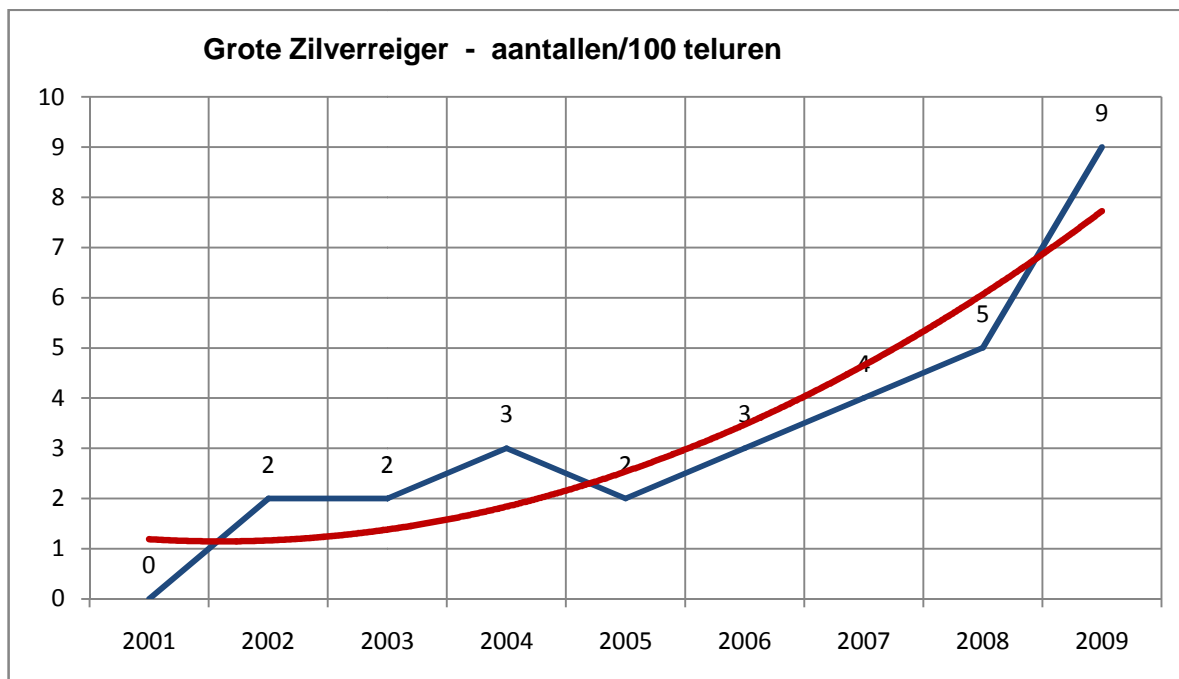
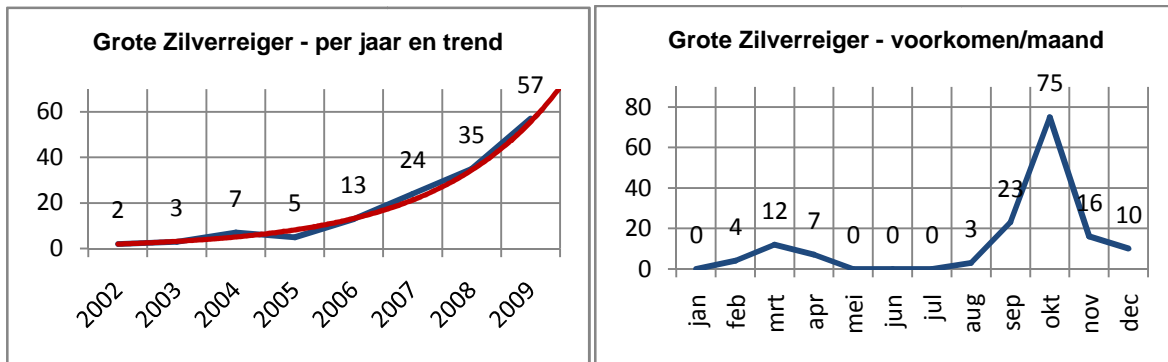
De miljoenste vogel werd in de vorm van een Koperwiek op 26 oktober 2006 op telpost Oelemars gezien.

Ontwikkelingen

Op elke telpost zijn er soorten die de tellers in het bijzonder aanspreken. Elke keer worden ze weer bij het overvliegen met enthousiasme begroet en verschijnen ze dezelfde dag nog in vetdruk op www.trektellen.nl. Een aantal van deze bijzondere soorten hebben we uit de Excelbestanden van Telpost Oelemars gelicht en worden hier gepresenteerd. We hebben voor dit jaar de Grote Zilverreiger, Rode Wouw, Visarend en Kraanvogel uitgekozen.

Grote Zilverreiger

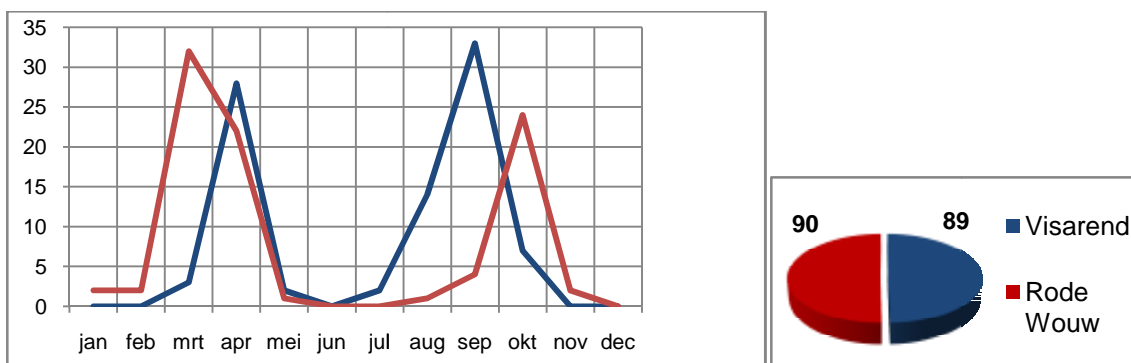
De laatste jaren lijkt het of de Grote Zilverreiger in toenemende mate doortrekt en zelfs een explosieve ontwikkeling kent. Als we data vanaf 1 september 2001 t/m eind 2009 op een rij zetten, zien we het volgende beeld: een sterk stijgende lijn die spectaculair steeds steiler omhoog gaat. Daarnaast staat een grafiek waarbij de 150 waargenomen Grote Zilverreigers per maand staan aangegeven. De piek van de doortrek ligt duidelijk in oktober. De laatste jaren zijn er steeds meer teluren op de telpost doorgebracht en om deze toename in telintensiviteit te neutraliseren is het jaartotaal omgerekend naar aantallen per 100 teluren. De toename blijkt dan iets geleidelijker te verlopen, maar vertoont ook de laatste jaren een behoorlijke stijging.

Doortrek Grote Zilverreiger over Telpost Oelemars

Rode Wouw en Visarend

Deze spectaculaire soorten lijken onderling een wedstrijdje te houden. De aantallen over Telpost Oelemars wijken nauwelijks van elkaar af.

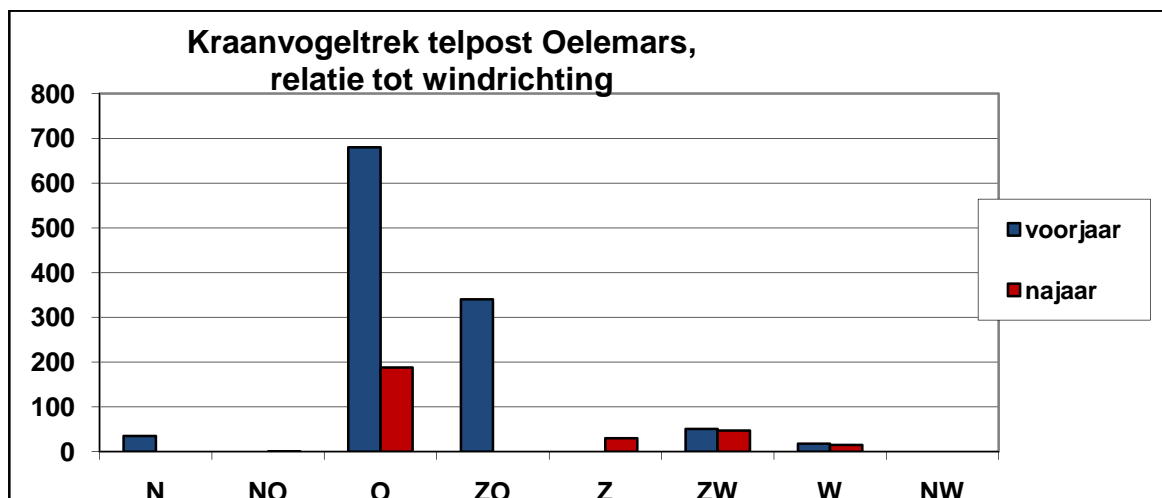
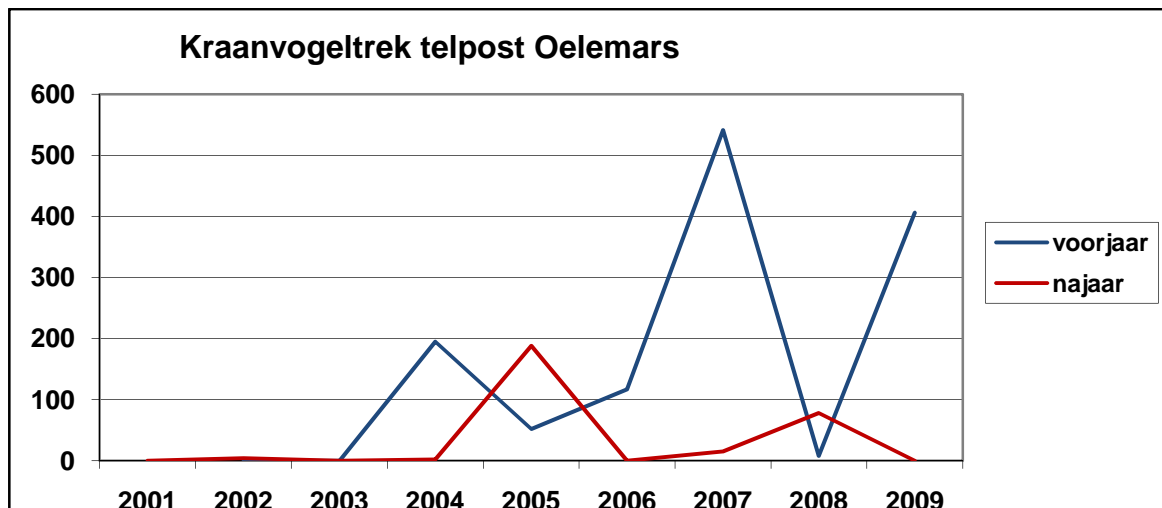

Doortrek Rode Wouw en Visarend over Telpost Oelemars

Van de Visarend zijn 89 exemplaren waargenomen en van de Rode Wouw 90. Wel is het doortrekpatroon verschillend. De Rode Wouw verschijnt met een piek in maart eerder in het voorjaar dan de Visarend, die voornamelijk in april doortrekt. In het najaar zien we een omgekeerd beeld. De Visarend bereikt de hoogste aantallen in september en de Rode Wouw in oktober.

Kraanvogel

Een van de meest aansprekende soorten in de doortrek is de Kraanvogel. Hun luide geroep tijdens het overvliegen geeft de waarnemer een goed gevoel. Helaas loopt de trekbaan van deze vogel net iets oostelijk van onze telpost en missen we ze meestal. De waarnemingskans in het voorjaar is wat groter, omdat het startpunt dan wat gunstiger ligt t.o.v. de telpost. De meeste kans hebben we bij wind uit oostelijke richtingen, als de trekbaan dan wat verder westwaarts komt te liggen. De beide grafieken maken dit doortrekpatroon duidelijk. In totaal zijn 1.606 Kraanvogels de telpost gepasseerd.

Doortrek Kraanvogel over Telpost Oelemars

Dankwoord

De heer Ton de Lange van de firma Temmink en Mevr. ter Denge danken we voor hun toestemming om op hun grondgebied de tellingen te mogen uitvoeren. Peter Kamphuis van de firma Temmink danken we voor het egaliseren van de telpost. En uiteraard de vele tellers voor hun telinspanningen. Bij de voorjaarstellingen hebben 28 personen hun bijdrage geleverd aan het telwerk en bij de najaarstrek waren dat er 44. De Rabobank danken we voor het beschikbaar stellen van een luxe tent voor het secretariaat en de keuken op de Euro Birdwatch Day. De coördinatie van de telpost was dit jaar weer in handen van Ben Hulsebos en Sander Wansing.

Broedvogelonderzoek gemeente Losser 2009

Het broedvogelonderzoek in de Gemeente Losser bestaat uit twee gedeelten. In de eerste plaats is dat het al jaren draaiende LSB-onderzoek, een van de vele SOVON-projecten en daarnaast een aanvullend onderzoek naar andere broedvogelsoorten, waarvan het de moeite waard is de populatiegrootte te monitoren.

LSB SOVON

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks de volledige Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels (bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken) en landelijk zeldzame broedvogelsoorten, zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. te tellen. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan dit project mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels. De coördinatie voor het LSB-project is in handen van de districtskoördinator van SOVON. Deze beheert het netwerk van tellers in Twente, stimuleert tellingen en zorgt er voor dat de gegevens bij SOVON ingevoerd worden.

LSB-Kolonievogels

In de gemeente Losser komen vier soorten kolonievogels voor, nl. Blauwe Reiger, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden rechtstreeks of via de districtskoördinator van SOVON voor Twente bij SOVON in Beek-Ubbergen geregistreerd.

Blauwe Reiger

In 2008 is voor het eerst een bewoond nest van de Blauwe Reiger binnen de gemeente Losser ontdekt. Deze uit 1 nest bestaande kolonie bevond zich langs de Dinkel bij De Poppe. Deze kolonie bestond dit jaar uit 2 nesten. Bij de Oelemars aan de Kolkersweg is een tweede kolonie ontstaan met 1 nest.

Oeverzwaluw

De i.v.m. de LAGA geplaatste permanente oeverzwaluwwand die opgebouwd is uit betonnen elementen met in totaal 240 nestopeningen, was het eerste jaar (2003) al meteen een groot succes. Dit jaar was het totaal aantal bewoonde nesten gelijk aan vorig jaar, maar er zaten nu verhoudingsgewijs meer nesten in de wand, nl. 135 en vorig jaar slechts 71. In het naastgelegen zanddepot zaten in 2008 nog 85 nesten en dit jaar slechts 21. De opschoonactiviteiten hebben dus zeker resultaat gehad.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Oelemars	43	121	148	95	117	70	156	156
Dinkel/Schokland	2	0	0	0	0	0	0	0
Lutterzand	0	0	4	9	2	8	0	0

Oeverzwaluwen, foto Hans Verhoeven

Huiszwaluw

De grootste kolonie met 67 nesten bevond zich in 2009 bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Hieronder staan de jaarlijkse aantallen bewoonde nesten van deze zwaluw. De laatste jaren is de populatie tamelijk stabiel.

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
330	353	476	498	468	426	498	492

Roek

Binnen de gemeente Losser zijn momenteel vijf kolonies bewoond:

Locatie	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kraesgenberg/Denekamperdijk	49	0	0	0	0	0	0	0
Dinkieweide/Gildehauserweg	7	0	0	0	0	0	0	0
Grensweg/Gildehauserweg	42	41	0	0	0	0	0	0
Brilmansdennen	30	25	47	86	112	122	119	120
Zoekerweg/Gronausestraat	27	54	76	76	66	81	39	27
Maria Geboortekerk	3	8	6	3	0	0	0	0
Kennebroeksweg	46	83	0	0	0	0	0	0
Losserhof	0	10	11	0	0	0	0	0
Bakkerskamp	0	1	5	3	5	8	5	7
Ringstation Overdinkel	0	0	2	1	1	0	0	0
Begraafplaats Overdinkel	5	6	1	0	0	0	0	0
R.K.-kerk Overdinkel	0	0	1	0	0	0	11	9
Invalsweg Overdinkel								5
Totaal	209	228	149	169	184	211	174	168

In de afgelopen jaren groeide de kolonie in de Brilmansdennen door verstoringen in het buitengebied. De grote, rustig gelegen kolonies aan de Denekamperdijk, Grensweg en Kennebroeksweg zijn van het ene jaar in het andere compleet verdwenen, waarna de vogels richting Losser zijn getrokken. Aan de Invalsweg in Overdinkel is een nieuwe kolonie ontstaan.

LSB-Zeldzame Broedvogels

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn twee telgebieden aangewezen. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's nachts 3 tellingen uitgevoerd. Een gebied bevindt zich rondom het Ringstation in Overdinkel en het tweede gebied ligt bij de steenfabriek aan de noordkant van Losser. Het betreft gebieden met landelijk gezien zeer hoge dichtheden.

Locatie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Steenfabriek e.o.	7	8	9	8	8	9	9
Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14

In 2010 zal de gehele gemeente Losser op Steenuilen onderzocht worden, zodat we de gegevens met 2005 kunnen vergelijken. In dat jaar werden toen 83 territoria opgespoord.

Telgebied Losser

Teneinde de aantalontwikkelingen van zeldzame broedvogels goed te kunnen volgen zijn telgebieden die jaarlijks geïnventariseerd worden voor SOVON Vogelonderzoek Nederland erg nuttig. De jaarlijkse monitoring zorgt er voor dat de gegevens vergelijkbaar zijn. Van alle onderzochte soorten zijn digitale kaarten in Google Maps gemaakt. Vanuit dit digitale archief kunnen links verstuurd worden naar instanties als SBB, NM en Waterschap Regge en Dinkel.

Ooievaar

Het paartje Ooievaars heeft het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. Van de jongen zijn er 3 groot geworden.

Brandgans

Op het terrein van zandafgraving de Oelemars heeft 1 paar een territorium gehad.

Kleine Plevier

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen. Al deze pioniersbiotopen zijn onderzocht. Het leverde 4 paren op, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (2 terr.), de Luttermolen en de Duivelshof.

Kerkuil

In de gemeente Losser bevonden zich 10 paren Kerkuilen. Deze bevonden zich alle in nestkasten die door VWG-Losser worden gecontroleerd. Vorig jaar waren dit er nog 27. Door de ineenstorting van de muizenstand was 2009 een dramatisch slecht kerkuilenjaar.

Nachtzwaluw

Er konden 12 territoria worden gekarteerd. De verdeling dit jaar was als volgt: Beuninger Achterheide 3 terr., Stroothuizen 1 terr., Punthuizen 3 terr., Beuninger Binnenveld 1 terr. en Lutterzand 5 terr.

Middelste Bonte Specht

In 2005 konden 8 territoria van deze super-zeldzame soort worden vastgesteld. In 2006 is de populatie spectaculair gegroeid naar 26 paren en in 2007 tot 32 paren. Dit jaar konden 30 territoria worden vastgesteld. Met deze aantallen behoort Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. Ook vindt er een uitstroom vanuit Losser plaats richting Enschede, waar de aantallen dit jaar behoorlijk stegen. De locaties liggen in het Borgbos Singraven, bij camping Oldekottink, Meuleman, Hakenberg, Paaschberg, Tankenberg, Boerskotten, Koppelboer, Kalheupink, Duivelshof en Koksbos.

IJsvogel

In de Gemeente Losser konden dit jaar nog maar 6 van de 15 territoria van deze beekoeverbewoner worden opgespoord. De strenge vorstperiode in de afgelopen winter heeft 60 % verlies opgeleverd onder de IJsvogels. De verwachting is dat in enkele jaren de populatie weer op een behoorlijk niveau zit. De locaties dit jaar waren: Puntbeek, Oelemars/Zandbergen, Kribbebrug, Markedal in Losser, Glanerbeek en Kampbrug.

Grote Gele Kwikstaart

In de gemeente Losser zijn alle mogelijke locaties uitgekamd op deze beeksoort. Een groot aantal broedt in speciale nestkasten onder de bruggen over de Dinkel. In totaal zijn 17 paren geregistreerd. Vorig jaar waren dat er nog 27, maar ook hier heeft de vorstperiode huisgehouden onder deze beekvogels en heeft verliezen tot 40% veroorzaakt. Losser is voor de Grote Gele Kwikstaart een van de landelijke bolwerken.

Grauwe Klauwier

Een geslaagd broedgeval van deze voor Twente zeldzame soort vond plaats in kleinschalig cultuurland in de omgeving van de Duivelshof.

Europese Kanarie

Dit jaar werden er 2 zingende mannetjes aangetroffen in de bebouwde kom van Losser en Overdinkel. De neergang ten opzichte van de voorgaande jaren volgt de landelijke trend.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen hoe in de loop der jaren deze zeldzame broedvogels zich binnen ons werkgebied hebben ontwikkeld. De soorten van de Rode lijst staan met een * aangegeven.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ooievaar	1	1	1	1	1	1
Gr. Canadese Gans	0	0	0	1	1	0
Kolgans x Brandgans	0	0	0	1	0	0
Brandgans	2	2	3	2	2	1
Smient	0	1	0	0	0	0
Kleine Plevier	3	5	4	4	4	4
Kerkuil*	18	20	20	22	27	10
Steenuil*	n.g.	83	n.g.	n.g.	n.g.	n.g.
Nachtzwaluw*	7	12	14	16	14	12
Middelste B. Specht	2	8	26	32	31	30
IJsvogel	9	11	10	13	15	6
Grote Gele Kwikstaart	29	29	31	31	27	17
Grauwe Klauwier*	0	1	0	0	0	1
Europese Kanarie	2	7	7	5	2	2

Aantallen territoria LSB-soorten in Telgebied Losser

Overige soorten

Naast dit LSB-onderzoek bestond er de behoefte om uitgebreider onderzoek te doen naar de overige schaarse broedvogels. In 2004 zijn we begonnen met een uitgebreide soortenlijst van vogels (zie tabel) waarvan we ieder jaar het aantal territoria willen vaststellen. Aan iedere soort is een soortonderzoeker gekoppeld, iemand die er voor zorgt dat uiteindelijk alle gegevens verzameld worden en dat deze worden opgeslagen in ons archief. Aangezien het onderzoeksgebied 100 km² beslaat, gaat de meeste aandacht uit naar het inventariseren van de LSB-soorten en is de onderzoekskwaliteit van de overige soorten niet elk jaar hetzelfde. In een BMP-jaar zullen soorten met een lage trefkans (bv. Boomleeuwerik) in een BMP-plot eerder opgespoord worden dan in andere jaren. De meeste BMP-plots verschuiven ieder jaar via een circuitmodel. Toch zien we elk jaar kans om de meeste overige soorten volledig in kaart te brengen.

De Futen werden gezien op het Omleidingskanaal (3), Bewwerskamp (1) en de Oelemars (2).

De Dodaars bevond zich met 3 paar in het Arboretum, 1 paar in het natuurontwikkelingsterrein aan de oostzijde van het Arboretum en 2 paar op de Duivelshof.

De Grauwe Ganzen hadden 2 territoria bij het Omleidingskanaal en 1 op de Oelemars.

De Kwartels bevonden zich in Beuninger Achterveld (5), de Oelemars (1), bij Overdinkel (1) en bij Beuningen (1).

De Grutto's zaten in het Beuninger Achterveld (2) en bij het Roderveld (1) en de Tureluurs bij de Welp (1) en bij het Roderveld(1) .

Er werden minder Veldleeuweriken aangetroffen dan vorig jaar, omdat de BMP inventarisaties in de kerngebieden wel vorig jaar zijn uitgevoerd, maar niet in 2009. Er werden territoria ontdekt bij het Beuninger Achterveld (5), Beuninger Binnenveld (4), bij het Roderveld (1) en Oelemars (2 terr.).

De Boomleeuweriken werden gezien in het Lutterzand (3). Ook hier speelt weer het feit dat de kerngebieden wel in 2008 via het BMP-onderzoek zijn geïnventariseerd, maar niet in 2009.

De Graspieper had 3 territoria in het Beuninger Binnenveld. Ook waren hier 5 territoria van de Gele Kwikstaart, die ook nog met 3 paren vertegenwoordigd was in de Hengelheurne/Snoeiijksbeek. Op de Duivelshof werd ook 1 territorium gevonden, evenals 1 bij het Roderveld en 2 op de Oelemars.

De Roodborstapuiten bevonden zich in het Beuninger Achterveld (5), Punthuizen (1), Stroothuizen (1), Zwartkampsweg (2), De Lutte (1), Kremersveen (1), Oelemars (1) en Snoeiijksbeek (1). Opmerkelijk was dat dit jaar 6 paren in cultuurland konden worden vastgesteld.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Fuut	n.g.	7	8	7	10	6
Dodaars	5	5	6	8	10	6
Grauwe Gans	3	3	5	7	7	3
Kwartel	7	5	2	6	6	8
Watersnip*	1	0	1	2	3	0
Grutto*	n.g.	n.g.	1	2	4	3
Tureluur*	n.g.	n.g.	3	2	2	2
Veldleeuwerik*	n.g.	n.g.	9	13	18	12
Boomleeuwerik	6	5	5	3	6	3
Graspieper*	n.g.	n.g.	2	1	2	3
Gele Kwikstaart*	n.g.	n.g.	6	8	12	12
Roodborstapuit	2	5	6	8	11	13
Kruisbek	n.g.	n.g.	4	0	0	0

Aantallen territoria overige broedvogelsoorten in telgebied Losser

Broedvogelinventarisatie Egheria en Snippert 2009

Gebied

De twee NM-terreinen liggen ten oosten en zuidoosten van Oldenzaal in atlasblok 29-41 (Egheria) en 29-51 (Snippert) in de gemeente Losser.

Egheria (186 ha)

Egheria kenmerkt zich vooral als bosgebied, zowel met voedselarm droog bos als voedselrijk bos, kruidenrijke graslanden, enkele houtwallen en een paar drinkpoelen. Het terrein is behoorlijk geaccidenteerd, waarbij het hoogste punt bij het koepeltje op de Tankenberg zich op meer dan 80 m boven NAP bevindt. Egheria wordt grotendeels omzoomd door agrarisch gebied. In het gebied staan boerderijen, het beheerkantoor van NM op Middelkamp en zijn er enkele akkers. De Tichelweg bestaat uit een echteallee met dubbele rijen beuken.

Snippert (74 ha)

Snippert bestaat vnl. uit voedselarm droog bos met een klein heideveldje, enkele graslanden, een grote akker en als bebouwing een boerderij (de Judith-hoeve), een villa en de werkschuur van NM.

Methode

De vier deelgebieden zijn via de BMP-A (alle soorten) methode geïnventariseerd volgens de Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON (*van Dijk, A.J. 2004*).

Er is een geluidsdrager benut voor het inventariseren van uilen en Middelste Bonte Spechten. Ook is er via geluidsnabootsing gezocht naar de Kortsnavelboomkruiper, maar deze is er niet aangetroffen.

De tellers per deelgebied waren:

Egheria-zuid: Rudi Lanjouw (coörd.), Robert Blanke en Martin Bonte
Egheria-noordoost: Ben Hulsebos (coörd.), Bennie Egberink en Friso Koop
Egheria-west: Niels Leerling (coörd.) en Peter Halman
Snippert: René Wijering en Ben Heerink (beide coörd.)

De resultaten

In de volgende tabel staan de algemene resultaten van ons onderzoek.

Gebied	Aantal soorten	Rode Lijstsoorten	Aantal terr.	Dichtheid per 100 ha	Oppervlakte
Egheria-zuid	53	6	500	631,3	79,2 ha
Egheria-noordoost	49	5	461	810,2	56,9 ha
Egheria-west	54	6	512	1026,1	49,9 ha
Snippert	50	6	470	635,1	74,0 ha

Algemene resultaten BMP-A in de vier deelgebieden

In de volgende tabel staan de resultaten per NM-terrein m.b.t. het aantal territoria en de dichtheid per 100 ha landschap. De totale onderzochte oppervlakte op Egheria is 186 ha en op Snippert 74 ha.

Soort	Egheria		Snippert	
	aantal terr.	dichtheid	aantal terr.	dichtheid
Wilde Eend	3	1,6	1	1,4
Buizerd	3	1,6	2	2,7
Boomvalk*	0	0	1	1,4
Fazant	2	1,1	0	0
Waterhoen	1	0,5	0	0
Kievit	2	1,1	2	2,7
Houtsnip	16	8,6	2	2,7
Holenduif	11	5,9	2	2,7
Houtduif	81	43,5	26	35,1
Turkse Tortel	1	0,5	0	0
Bosuil	8	4,3	2	2,7
Kerkuil*	1	0,5	0	0
Groene Specht*	6	3,2	2	2,7
Zwarte Specht	2	1,1	1	1,4
Grote Bonte Specht	29	15,6	9	12,2
Middelste Bonte Specht	6	3,2	0	0
Kleine Bonte Specht	7	3,8	1	1,4
Boerenzwaluw*	16	8,6	3	4,1
Boompieper	4	2,2	5	6,8
Witte Kwikstaart	13	7,0	1	1,4
Grote Gele Kwikstaart	1	0,5	0	0
Winterkoning	100	53,8	32	43,2
Heggenmus	51	27,4	8	10,8
Roodborst	96	51,6	31	41,9
Zwarte Roodstaart	2	1,1	0	0
Gekraagde Roodstaart	6	3,2	3	4,1
Merel	89	47,8	34	45,9
Zanglijster	37	19,9	15	20,3
Grote Lijster	9	4,8	3	4,1
Bosrietzanger	2	1,1	0	0
Grasmus	8	4,3	2	2,7
Braamsluiper	0	0	1	1,4
Tuinfluit	33	17,7	6	8,1
Zwartkop	114	61,3	35	47,3
Fluiter	2	1,1	0	0
Tjiftjaf	79	42,5	26	35,1
Fitis	23	12,4	18	24,3
Goudhaan	15	8,1	8	10,8
Vuurgoudhaan	2	1,1	0	0
Grauwe Vliegenvanger*	21	11,3	3	4,1
Bonte Vliegenvanger	16	8,6	5	6,8
Staartmees	17	9,1	6	8,1
Glanskop	29	15,6	5	6,8
Matkop*	6	3,2	3	4,1
Kuifmees	4	2,2	10	13,5
Zwarte Mees	7	3,8	8	10,8
Pimpelmees	65	34,9	17	23,0
Koolmees	76	40,9	21	28,4
Boomklever	57	30,6	12	16,2
Boomkruiper	58	31,2	16	21,6
Gaai	11	5,9	4	5,4
Kauw	40	21,5	1	1,4
Zwarte Kraai	6	3,2	5	6,8

Soort	Egheria		Snippert	
	aantal terr.	dichtheid	aantal terr.	dichtheid
Spreeuw	44	23,7	15	20,3
Huisemus*	14	7,5	5	6,8
Vink	89	47,8	45	60,8
Groenling	3	1,6	2	2,7
Putter	4	2,2	0	0
Kneu*	2	1,1	0	0
Goudvink	7	3,8	2	2,7
Appelvink	14	7,5	3	4,1
Geelgors	2	1,1	1	1,4
Totaal	1473	791,9	470	635,1

Aantal territoria en dichtheid per 100 ha landschap per NM-terrein (* = Rode lijstsoort)

Een aantal soorten is wel in het terrein aangetroffen, maar voldoet niet aan de criteria om tot een geldig territorium te besluiten. Het gaat hier om waarnemingen van: Grauwe Gans, Nijlgans, Soepeend, Mandarijneend, Sperwer, Torenavalk, Nachtegaal en Ringmus.

Ontwikkelingen in de broedvogelpopulaties

In 1988 is door Rob Vogel als tijdelijk medewerker van NM een grootschalige kartering (6272 ha) uitgevoerd naar schaarse, zeldzame en kenmerkende broedvogelsoorten in Oost-Twente. Er werden toen vijf volledige inventarisatierondes via de methodiek van het toenmalige Bijzondere Soorten Project (BSP) uitgevoerd, waarbij door medewerkers van Provincie Overijssel (Martin Heinen en Bert Dijkstra) een zesde ronde is uitgevoerd. In dit gebied liggen ook de vier door ons bezochte deelgebieden. Door het kaartmateriaal met elkaar te vergelijken was het mogelijk de ontwikkelingen op broedvogelgebied in de deelgebieden voor een aantal soorten te volgen.

Bij de interpretatie van de cijfers moet rekening gehouden worden met de verschillen in het veldwerk. Bij de karteringen in 1988 is via de toenmalige BSP-methode gewerkt en in 2009 via de BMP-A methode. Bij de BSP-methode gaat men sneller door het veld, omdat het onderzoek slechts

gericht is op de bijzondere soorten.

Bij BMP-A verblijft de teller langer in het veld en worden er meer inventarisatierondes gelopen. In het volgende overzicht zijn een aantal ontwikkelingen in de aantallen van enkele broedvogelsoorten te zien. In de laatste kolom staat de BMP-index, waarbij het getal 100 staat voor het referentiejaar 1990. Onder de 100 geeft een landelijke afname aan en boven de 100 een toename. Deze gegevens zijn afkomstig uit: *Netwerk Ecologische Monitoring, SOVON & CBS*, www.sovon.nl

BMP-ronde op Egheria, foto Friso Koop

Soort	Egheria		Snippert		BMP-index
	1988	2009	1988	2009	1990-2007
Wilde Eend	1	3	1	1	87
Sperwer	3	0	1	0	124
Buizerd	1	3	1	2	202
Boomvalk*	0	0	0	1	48
Waterhoen	0	1	0	0	98
Kievit	2	2	0	2	72
Houtsnip	16	16	9	2	---
Holenduif	7	11	3	2	122
Zomertortel*	1	0	1	0	32

Soort	Egheria		Snippert		BMP-index
	1988	2009	1988	2009	1990-2007
Koekoek*	1	0	1	0	80
Bosuil	8	8	3	2	99
Ransuil*	2	0	1	0	34
Kerkuil	0	1	0	0	297
Groene Specht*	3	6	0	2	291
Zwarte Specht	3	2	0	1	102
Grote Bonte Specht	34	29	8	9	142
Middelste Bonte Specht	0	6	0	0	---
Kleine Bonte Specht	14	7	0	1	241
Boompieper	1	4	7	5	132
Grote Gele Kwikstaart	1	1	0	0	127
Nachtegaal	0	0	1	0	108
Gekraagde Roodstaart	16	6	5	3	86
Grote Lijster	19	10	6	3	74
Bosrietzanger	0	2	0	0	80
Braamsluiper	1	0	2	1	50
Grasmus	0	8	0	2	135
Fluiter	11	2	7	0	33
Vuurgoudhaan	7	2	7	0	127
Bonte Vliegenvanger	7	16	5	5	100
Glanskop	33	29	11	5	91
Boomklever	51	57	7	12	204
Wielewaal*	1	0	0	0	80
Putter	0	4	3	0	388
Goudvink	7	7	2	2	111
Appelvink	26	14	11	3	100
Geelgors	1	2	3	1	141

Aantal territoria in 1988 en 2009 op Egheria en Snippert en de BMP-index 1997-2007

**= Soort van de Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels 2004*

Met de dalende landelijke trend gaat ook de afname van enkele soorten in de beide onderzoeksgebieden gelijk op. Dit geldt voor Zomertortel, Koekoek, Ransuil, Gekraagde Roodstaart, Grote Lijster, Braamsluiper, Fluiter, Glanskop en Wielewaal. Landelijk vertoont de Nachtegaal geen achteruitgang, maar zijn de oostelijke populaties op de hoge zandgronden bijna verdwenen en zijn ze in de duinstreek toegenomen. In het werkgebied van VWG Losser (100 km²) is dit jaar bv. maar één Nachtegaal waargenomen.

Met de landelijke stijging van de BMP-index gaan ook de plaatselijke broedvogels als Buizerd, Holenduif (niet op Snippert), Groene Specht, Boompieper, Grasmus, Boomklever en vooral Putter mee.

Nieuwkomers in het gebied zijn Boomvalk, Waterhoen, Kerkuil, Middelste Bonte Specht, Bosrietzanger en Grasmus. Verdwenen zijn Sperwer, Zomertortel, Koekoek, Ransuil, Nachtegaal en Wielewaal.

Plaatselijk maar ook landelijk stabiel zijn Waterhoen, Bosuil, Zwarte Specht en Goudvink. Van de Middelste Bonte Specht bestaat nog geen index, want in 1990 kwam deze soort in Nederland niet (meer) voor. Deze spechtensoort kent vanaf 2003 een stormachtige ontwikkeling, vooral in de kerngebieden Zuid-Limburg en Twente.

Tegen de landelijke dalende trend in zien we een lichte toename van Wilde Eend, Boomvalk, Kievit en Bosrietzanger. Ook gezien de landelijk stabiele index neemt de Bonte Vliegenvanger behoorlijk toe.

Zorgelijk is de afname van soorten die juist landelijk gezien een opmars maken. Het gaat hier om Sperwer, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Vuurgoudhaan en Appelvink.

Conclusies

Er zijn evenveel soorten verdwenen als nieuw erbij gekomen, nl. allebei zes. Een stabiele situatie is er voor zeven soorten. Een daling heeft zich voorgedaan bij 10 soorten en een stijging bij zes soorten. De balans slaat dus enigszins uit naar de negatieve kant. Opmerkelijk is dat er aan de negatieve kant van de balans 13 van de 16 soorten staan die aan bos gebonden zijn. Aan de positieve kant staan slechts vier bossoorten.

In het laatste broedvogelverslag *Broedvogels in Nederland 2007* (Van Dijk e.a.2009) van SOVON wordt aangegeven dat de meeste bos- en struweelvogels sinds 2004 een stijgende lijn laten zien. Zorgelijk is dan ook de afname en soms verdwijnen van soorten op Egheria en Snippert die juist landelijk gezien een opmars maken. Het gaat hier om Sperwer, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Vuurgoudhaan en Appelvink. Ontbrekende soorten die we eigenlijk wel hadden verwacht waren Sperwer, Havik, Ransuil en Ringmus. Verder merken we op dat nog twee soorten maar sporadisch zijn aangetroffen: Matkop en Kneu. Deze soorten zijn in 1988 niet gekarteerd, omdat ze toen nog zo talrijk waren dat onderzoek niet zinvol werd geacht.

De eindconclusie is dat sinds 1988 er zich verschuivingen binnen de vogelpopulaties hebben voorgedaan. Deze verschuivingen zijn deels te herleiden tot een landelijke daling of stijging van de broedvogelaantallen (zie de BMP-index in tabel 3). Daarnaast zijn er ook plaatselijke factoren in het spel, vooral met betrekking tot de bosvogels. De licht negatieve tendens is deels in strijd met de landelijke tendens, met name voor Sperwer, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Vuurgoudhaan en Appelvink. De negatieve tendens kan te maken hebben met bosbeleid en beheer, met recreatiedruk, met jacht of met verdroging. Daar kan beleid voor de toekomst op worden gezet.

Deze rode lijstsoort, de Zomertortel, was in 2009 niet meer te vinden, foto Martin Bonte

10 jaar Punt Transect Tellingen (PTT) in Losser

Inleiding

Het PTT voor wintervogels is het oudste monitoringproject van SOVON; er wordt in 2009 voor de 32e keer geteld. Tegenwoordig tellen ruim 300 waarnemers jaarlijks meer dan 400 routes. Met het project wordt de aantalontwikkeling en verspreiding van in ons land doortrekkende en/of overwinterende vogels vastgelegd. Dit kunnen zowel Nederlandse broedvogels zijn als vogels afkomstig uit bijvoorbeeld Scandinavië of Oost-Europa. Het PTT richt zich vooral op algemenere soorten als Buizerd, Groene Specht, Kramsvogel en Sijs. Samen met de watervogeltellingen ontstaat daarmee een goed beeld van de aantalontwikkelingen van de vogelbevolking in Nederland buiten het broedseizoen. Het PTT-project levert voor meer dan 80 soorten inzicht in de winterverspreiding en betrouwbare trends. De tellingen worden georganiseerd in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Hoe tellen

Een PTT-telling vindt eenmaal per jaar plaats in de periode 15 december tot en met 1 januari. Bij een telling wordt elk jaar dezelfde route afgelegd en worden op 20 vaste telpunten op die route gedurende exact vijf minuten alle vogels geteld, inclusief overvliegende groepen. Die vaste methodiek is belangrijk omdat we immers steeds op dezelfde manier, met dezelfde inspanning het aantal vogels willen bepalen. De werkwijze in het veld en de verwerking van de gegevens staan beschreven in een speciale handleiding.

10 jaar tellen in Losser

In Losser zijn slechts twee PTT-routes, waarvan er slechts een geheel binnen de gemeentegrens ligt. Een route die deels ook door Enschede gaat, wordt geteld door Leo Hassing en de route binnen Losser door Ben Hulsebos en Bé van Kuik. Deze laatste route kende dit jaar het 10-jarig jubileum.

De 20 telpunten staan op het kaartje als rode stippen. De route is wat biotoop betreft zeer gevarieerd met telpunten in bebouwd gebied, park, open cultuurland, bos, houtwallen en bij open water. Het belangrijkste telpunt is punt 15 vanuit de observatiehut op de Oelemars. De gegevens worden bij thuiskomst daarna online ingevoerd bij SOVON.

In Losser zijn er nog volop mogelijkheden om nieuwe PTT-routes op te zetten. Het kost de teller een morgen per jaar. De enige voorwaarde is dat de teller kennis heeft van wintervogels en de roepjes van deze vogels kent. Aanmelden gaat via SOVON (info@sovon.nl). Zoals bij vele SOVON-projecten worden zoogdieren bij de tellingen ook genoteerd. In onderstaande tabel staan de gegevens over de afgelopen 10 jaren vermeld. Bij de laatste telling werden 1966 vogels geteld, verdeeld over 50 soorten.

soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dodaars	1							1	2	
Fuut	7	4	2	3		1	1	4	7	3
Aalscholver	1	4	8	1	1	2	5	11	6	6
Blauwe Reiger		2		2	2	2	1	2	2	2
Ooievaar	2		1				1		1	2
Knobbelzwaan										1
Zwaangans		1	3	1	1					
rietgans							58			
Toendrarietgans			41							
Kolgans	2	1	1328				1		3	

soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Grauwe Gans	1		32		3		2	43		8
Soepgans		1	6	4	7	5	6	6	5	9
Brandgans		2	2	5	2		2	5		
Nijlgans		2		8	13	10	2	19	3	2
Mandarijneend								2		
Smient		7	2	3	25	1	3	6		11
Krakeend	1		7		15	14	7	22	6	16
Wintertaling	1		6				1	1	1	65
Wilde Eend	299	280	941	520	546	495	141	983	358	968
Soepeend							1	9	3	1
Pijlstaart		1	1							
Tafeleend		2	2	2			3	2	2	
Kuifeend	4	10	6				3			
Nonnetje	1									
Sperwer	1									
Buizerd	1	1	3	6	1	1	1	4	6	3
Torenvalk		1	1	1		1	1		1	
Fazant		1	1	1		1	1		2	
Waterhoen	1	3	4	2	2	4	1		2	2
Meerkoet	9	9	29	17	12	18	17	23	26	28
Kievit		18	51	31		130	40	42	450	
Kokmeeuw	99	154	188	427	302	491	467	196	255	245
Stormmeeuw	3	1	3		2			1		
Zilvermeeuw			6	2				1		3
Stadsduif							22	155	40	70
Holenduif			1	2		1		1	1	
Houtduif	576	251	405	232	131	340	172	1953	389	145
Turkse Tortel	8	4	17	15		1	4	5		8
Ijsvogel		1								1
Groene Specht	3	3		1	1	1	6			1
Grote Bonte Specht		3	3	1	1	3	3	3	3	2
Veldleeuwerik	1					1	1			
Graspieper			1							1
Grote Gele Kwikstaart	2		2	2	1	3	1			1
Witte Kwikstaart										2
Winterkoning	1	3	6	2	2	3	4	1	3	4
Heggenmus		1	3	3		1	7	1	2	
Roodborst	7	4	2	1	1	7	5	2	3	1
Merel	21	15	7	18	14	27	24	15	21	17
Kramsvogel	5			24	21	160		50		33
Koperwiek	38					2				
Grote Lijster										1
Goudhaan	3	6		6	1	5	1	1	1	
Staartmees						3		5	19	
Glanskop	3		1	3	2		1	1	3	3
Matkop		1					1			1
Kuifmees	3	3	1	3		4	1	3		
Zwarte Mees	1		1			1			2	
Pimpelmees	13	8	9	5	11	4	14	10	7	10
Koolmees	25	13	18	14	26	15	25	12	14	11
Boomklever		3	3	3	1	2	3	3	2	1
Taigaboomkruiper	1									

soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Boomkruiper	5	4	1	4	3	3	5	7	4	1
Gaai	2	3	5	3	7	6	11	4	8	6
Ekster	2	8	10	10	6	10	23	11	16	15
Kauw	159	114	311	258	226	195	74	77	28	49
Russische Kauw		1		1						
Roek	237	84	293	173	105	105	133	120	27	82
Zwarte Kraai	8	43	32	71	46	43	60	65	80	67
Spreeuw	21	27		14	12	9	2	9	62	5
Huismus	4	5	6	2	4	9	12	3	22	31
Ringmus	7	2	43	11	3	5	9	3	4	2
Vink	36	37	39	54	86	40	23	20	10	12
Keep		1			1		1			
Groenling	5	3	12	1	7	7	6	5	6	6
Putter		1		1	9					
Sijs		2	37	4	1	2	1	1	1	1
barmsijs spec.		1						5		
Kruisbek			7							
Goudvink				1		1	5	2		
Appelvink	1	1				2				
Geelgors	3	6		1				5		1
Haas								1		
Eekhoorn								1		

Een Nonnetje (♀), een zeldzame winterwaarneming in Losser, foto Hans Verhoeven

Nachtvlinderinventarisatie 2009

In het afgelopen jaar zijn er op vijf verschillende locaties inventarisaties uitgevoerd naar het voorkomen van vlinders, voornamelijk nachtvlinders, zowel macro- als microvlinders. De inventarisaties en determinaties werden in wisselende samenstelling verricht door Marc Bulte, Martin Bonte, Henk Gilbers, Peter Halman, Rinus Baayens, Wim Olyslager, Gerard Hannink, Wolfgang Waanders, Leo Hassing, Sjaak Koster en Harrie Linckens.

De geïnterpreteerde terreinen zijn:

Het Roderveld van Natuurmonumenten

Punthuizen van Staatsbosbeheer

Het Dinkeldal van Staatsbosbeheer en Waterschap Dinkel en Regge

Het Arboretum Poortbulten van Regio Twente

Het Ringstation Conings te Overdinkel.

Ook zijn van een aantal locaties in Losser en Overdinkel, waar Kerkuilen broedden, de braakballen verzameld en deze later gecontroleerd op het voorkomen van microvlinders. Voor het vangen van de vlinders werd gebruik gemaakt van een lichtvalkast, een laken met een lamp en smeer, dit is een mengsel van appelstroop, suiker, banaan, witte wijn en rum dat op boomstammen, palen, en dergelijke wordt gesmeerd en dient als lokmiddel voor de nachtvlinders. Per locatie zullen we de resultaten bespreken, we gaan niet d.m.v. tabellen de soorten allemaal vermelden maar zullen i.v.m. het leesbaar houden van het artikel de bijzondere soorten vermelden.

Het Ringstation Conings Overdinkel

Op het ringstation Conings in Overdinkel worden sinds 2004 vlinders geïnterpreteerd, eerst alleen de zogenaamde macrovlinders en in de laatste twee jaar ook de microvlinders. Deze laatste werden gedetermineerd door Sjaak Koster.

Op het ringstation is op 25 avonden/nachten gevangen met het laken, de lichtvalkast en met smeer. Dit jaar werden 428 verschillende soorten vlinders waargenomen op het ringstation, waaronder 210 soorten macro's en 218 soorten micro's. Het totaal aantal waargenomen soorten macro's staat nu op 336 soorten en dat van de micro's op 218.

Van de macro's werden ook dit jaar weer enkele zeldzame soorten waargenomen zoals o.a.: het Karmozijnroodweeskind (*Catocala sponsa*), het Maanuiltje (*Cosmia pyralina*), het Eikenuiltje (*Dryobotodes eremita*), het Gemarmerd heide-uiltje (*Elaphria venustula*), de Scherphoekbandspanner (*Euphyia unangulata*), het Bosbesbruintje (*Macaria brunneata*), de Zwartvlekwinteruil (*Conistra rubiginosa*) en de Bleke novemberspanner (*Epirrita christyi*).

De Bleke novemberspanner is nieuw voor Overijssel en voor de Zwartvlekwinteruil is het de tweede waarneming voor deze provincie.

Bij de micro's werd o.a. de Vale spikkelbladroller (*Cnephasia genitulana*) aangetroffen, welke ook nieuw is voor Overijssel.

Karmozijnrood weeskind, foto Marc Bulte

Punthuizen

Punthuizen is gelegen in Beuningen tegen de Duitse grens aan en bestaat uit bos, heide, vennetjes en blauwgrasland. Het is eigendom van Staatsbosbeheer.

Er is hier zeven keer een inventarisatie uitgevoerd, vier keer met het laken, de lichtvalkast en met smeer en drie keer is er overdag gezocht naar dagactieve nachtvlinders. In totaal zijn hier 230 soorten vlinders waargenomen, waarvan 168 soorten macro's en 62 soorten micro's. Met de inventarisatie van 2008 er bij zijn er nu 232 vlindersoorten uit dit terrein bekend.

Bijzondere soorten nachtvlinders die we hier hebben waargenomen zijn o.a.:

De Goudhaaruil (*Acronicta auricoma*), de Russenuil (*Coenobia rufa*), de Veenheide-uil (*Acronicta menyanthidis*), het Moerasgoudvenstertje (*Plusia putnami*), de Bonte marmeruil (*Deltot deceptor*), de Scherphoekbandspanner (*Euphyia unangulata*), de Bosbessenuit (*Hypena crassalis*) en de Groenige orvlinder (*Polyploca ridens*), allen macro's. Van de micro's was de waarneming van de Buxusmot (*Palpita perspectalis*) bijzonder, deze is nieuw voor Overijssel.

Het Roderveld

Het Roderveld, eigendom van Natuurmonumenten, ligt ten noorden van de weg Oldenzaal-Denekamp en is gedeeltelijk gelegen in de gemeenten Losser en Dinkelland. Het gebied bestaat uit bos, heidevelden en vennetjes.

In dit gebied hebben we vijf maal geïnventariseerd met het laken, de lichtvalkast en met smeer. Verder is hier door Sjaak Koster met een malaiseval gevangen en in het najaar is er door hem gezocht naar de rupsen van mineermotten in de bladeren van kruiden en bomen.

In totaal zijn hier 305 soorten vlinders waargenomen, waarvan 151 soorten macro's en 154 soorten micro's.

De zeldzame soorten macro's waren hier: De Donkere jota-uil (*Autographa pulchrina*), de Bonte marmeruil (*Deltote deceptor*), het Gemarmerde heide-uiltje (*Elaphria venustula*), de Moeras-micro-uil (*Hypenodes humidalis*) en de Schijn-nonvlinder (*Panthea coenobita*). Bij de micro's was de vangst van de Zilverstraalmot (*Schiffermuelleria schaefferella*) bijzonder. Het is de tweede vondst voor ons land. Het eerste exemplaar is enkele jaren geleden in de omgeving van Oldenzaal aangetroffen.

Het Arboretum Poortbulten

Het Arboretum Poortbulten ligt ten zuiden van het dorp De Lutte langs de A1 en is eigendom van Regio Twente.

Hier werd tijdens de Nationale nachtvlindernacht van 28 augustus geïnventariseerd om de mensen kennis te laten maken met de grote diversiteit aan nachtvlinders. Op die avond hebben we na een

korte tijd moeten stoppen in verband met het slechte weer. Op 31 augustus, bij betere weersomstandigheden, hebben we nogmaals het laken en de lichtvalkast opgesteld en smeer aangebracht voor het publiek. Een 25-tal geïnteresseerden waren op beide dagen aanwezig. Door de late datum was het aantal soorten dat werd waargenomen niet zo groot, vooral de micro's waren slechts minimaal aanwezig. Van de macro's kunnen de Boksbaardvlinder (*Amphipyra tragopoginis*) en de Lindegouduil genoemd worden als zeldzame soorten.

Volgend jaar is de Nationale nachtvlindernacht gepland in juli en krijgt dit gebied een herkansing.

Lindegouduil, foto Marc Bulte

Het Dinkeldal te Losser

In het Dinkeldal, ten zuiden van Losser, is net als vorig jaar een keer geïnventariseerd met het laken, maar nu ook met smeer en wel op 7 augustus.

Tijdens deze inventarisatie werd een Zwart weeskind (*Mormo maura*) ontdekt op een smeerplek. Tot nu toe was van het Zwart weeskind alleen bekend dat er zich enkele populaties bevonden in Zuid-Limburg, in het Geul- en Gulpdal. We waren dan ook zeer verbaasd over de vondst van een exemplaar in het Dinkeldal. Om te zien of het hier om een eenmalige waarneming ging, hebben we daarna nog enkele inventarisaties met behulp van smeer uitgevoerd in het Dinkeldal van Glane tot aan Beuningen. Ten zuiden van Losser werden op zes locaties niet minder dan 22 exemplaren van het Zwart weeskind aangetroffen, zonder twijfel een nieuwe populatie nu buiten Zuid-Limburg. Over het ontdekken van deze populatie hebben we contact gehad met de Vlinderstichting die zeer verheugd was over onze bevindingen.

Naast het Zwart weeskind werd er ook nog op vier plaatsen het zeldzame Karmozijnrood weeskind (*Catocala sponsa*) aangetroffen en tevens de zeldzame Russenuil (*Coenobia rufa*) en de Scherphoekbandspanner (*Euphyia unangulata*).

Dit jaar werden er 70 soorten macro's geteld, het totaal aantal soorten dat hier is waargenomen komt nu op 83. In het Dinkeldal hebben we nog niet geïnventariseerd op micro's.

Zwart weeskind, foto Marc Bulte

Braakballen

Van een vijftal locaties in de omgeving van Losser en Overdinkel werden braakballen verzameld voor onderzoek naar de eventuele aanwezigheid van microvlinders. Enkele weken na het verzamelen verschenen er uit de braakballen de eerste micro's, het bleken bijna allemaal tapijtmotten (*Trichophaga tapetzella*) te zijn. De tapijtmot was recentelijk alleen nog maar bekend uit de omgeving van Valkenburg in Zuid-Limburg (2008). Nu is ze dus ook bekend van enkele locaties in de omgeving van Losser en in 2009 ook van een vindplaats bij Wierden.

2010

Volgend jaar zullen we weer enkele nieuwe gebieden gaan inventariseren en enkele soorten (waaronder het Zwart weeskind) blijven volgen.

Moerasgoudvenstertje, foto Leo Hassing

Dagvlinder- en libellenwaarnemingen Losser 2009

Dagvlinders

In een aantal natuurgebieden zijn niet-systematische waarnemingen verricht van dagvlinders en libellen, vaak in combinatie met vogelonderzoek. Bij de Oelemars gaat het om het gebied tussen grens, Ravenhorsterweg, Drielandweg en Beerninksweg, met daarbij de Zandbergen. Bij Stroothuizen, Punthuizen en Beuninger Achterveld zijn de SBB-terreinen onderzocht, bij Duivelshof en Arboretum zijn het de terreinen van Natuurmonumenten, met daarbij het eigenlijke Arboretum. De vetgedrukte soorten betreffen zeldzame tot uiterst zeldzame soorten.

Soort	Oelemars Zandbergen	Stroothuizen	Egheria	Oml. Kan. Puntbeek	Duivels-hof	Snoeijs- beek	Arbore- tum
Zwartspriddikkopje					x	x	
Bont Dikkopje					x		
Groot Dikkopje		x			x		
Koninginnenpage	x						
Citroenvlinder	x				x	x	
Groot Koolwitje	x				x		x
Klein Koolwitje	x	x		x	x	x	x
Klein Geaderd Witje	x	x	x	x	x	x	
Oranjetipje	x		x		x	x	
Oranje Luzernevlinder				x		x	
Kleine Vuurvlinder	x			x	x		x
Heideblauwtje		x			x		
Icarusblauwtje	x					x	x
Boomblauwtje	x	x			x	x	
Kleine IJsvogelvlinder			x		x		
Gehakelde Aurelia	x				x	x	
Atalanta	x	x	x	x	x	x	x
Distelvlinder	x	x	x	x	x	x	x
Kleine Vos	x						
Dagpauwoog	x				x	x	
Landkaartje	x					x	
Hooibeestje						x	
Bont Zandoogje	x				x	x	
Koelvinkje	x	x		x		x	x
Bruin Zandoogje	x		x	x	x	x	x

Libellen

De Vuurlibbel neemt toe binnen de onderzochte gebieden. Ook de Kanaaljuffer was weer present bij het Omleidingskanaal.

Soort	Oelemars Zandbergen	Stroothuizen	Egheria	Oml. Kan. Puntbeek	Duivels hof	Snoeijs- beek	Arbore- tum
Weidebeekjuffer	x			x			
Houtpantserjuffer						x	
Gewone Pantserjuffer		x			x	x	x
Tangpantserjuffer		x			x		
Tengere Pantserjuffer		x			x	x	x
Zwerv. Pantserjuffer		x					
Vuurjuffer				x	x		x

Soort	Oelemars Zandbergen	Stroot-huizen	Egheria	Oml. Kan. Puntbeek	Duivels hof	Snoeijs- beek	Arbore- tum
Azuurwaterjuffer	x	x	x	x	x	x	x
Watersnuffel		x		x	x	x	x
Variabele Waterjuffer			x				
Kanaaljuffer				x			
Lantaarntje	x	x	x	x	x	x	x
Tengere Grasjuffer					x		
Kleine Roodoogjuffer							x
Grote Roodoogjuffer	x	x		x			x
Bl. Breedscheenjuffer	x			x			
Grote Keizerlibel	x	x		x	x		x
Bruine Glazenmaker	x				x		
Blauwe Glazenmaker	x				x		
Beekrombout				x			
Plasrombout	x			x			x
Smaragdlibel	x			x	x		x
Metaalglanslibel	x						
Viervlek	x	x		x	x		x
Gewone Oeverlibel	x	x		x	x		x
Vuurlibel				x	x		x
Bloedrode Heidelibel	x	x			x	x	x
Bruinrode Heidelibel					x	x	
Steenrode Heidelibel	x	x				x	x
Geelvlekheidelibel					x		
Platbuik					x		x
Paardenbijter	x	x					
Zwarte Heidelibel		x			x	x	
Venwitsnuitlibel		x					

Vuurlibel, foto Martin Bonte

Waarnemingen Oelemars t/m 2009

x = Nieuwe waarneming in 2009 (50 nieuwe kruisjes)

ZZ = Zeer zeldzaam (1 waarneming)

Z = Zeldzaam

WA = Weinig algemeen

A = Algemeen

ZA = Zeer algemeen

	Soort	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Code
1	Parelduiker	x	x											Z
2	Roodkeelduiker								x		x		x	Z
3	Dodaars	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	WA
4	Fuut	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
5	Roodhalsfuut					x	x	x		x	x	x	x	WA
6	Geoorde Fuut			x	x	x	x	x	x	x	x			WA
7	Aalscholver	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
8	Roerdomp												x	ZZ
9	Kleine Zilverreiger					x	x			x		x		Z
10	Grote Zilverreiger	x		x	x	x			x	x	x	x	x	WA
11	Koereiger							x						ZZ
12	Blauwe Reiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
13	Purperreiger						x				x			Z
14	Flamingo							x						ZZ
15	Zwarte Ooievaar					x			x	x		x		Z
16	Ooievaar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
17	Knobbelzwaan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
18	Wilde Zwaan	x	x	x		x						x	x	WA
19	Kleine Zwaan	x	x	x	x							x	x	WA
20	Zwarte Zwaan		x	x						x	x		x	Z
21	Grote Canadese Gans			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
22	Brandgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
23	Rotgans			x	x	x							x	WA
24	Grauwe Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
25	Kolgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
26	Dwerggans													ZZ
27	Taigarietgans		x									x	x	Z
28	Toendrarietgans	x	x	x	x						x	x	x	WA
29	Kleine Rietgans		x	x								x		Z
30	Sneeuwgans									x				ZZ
31	Nijlgans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
32	Indische Gans	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
33	Casarca		x	x	x	x		x			x	x	x	WA
34	Mandarijneend	x	x	x		x						x	x	WA
35	Carolinaeend	x	x			x						x		Z
36	Bergeend		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
37	Smient	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
38	Krakeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
39	Wintertaling	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	A
40	Wilde Eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
41	Pijlstaart	x	x	x	x	x					x	x	x	WA
42	Zomertaling			x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA
43	Slobeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
44	Krooneend				x	x							x	Z

45	Tafeleend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A		
46	Kuifeend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A		
47	Toppereend													x			x						x		Z		
48	Witoogeend	x	x			x																	x	x		Z	
49	Ijseend																							x		ZZ	
50	Grote Zee-eend						x	x																x		Z	
51	Zwarte Zee-eend																							x		ZZ	
52	Brilduiker	x	x	x	x	x	x	x	x					x	x								x	x	x	x	WA
53	Nonnetje	x			x	x	x	x																	x	x	WA
54	Middelste Zaagbek						x	x																	x		Z
55	Grote Zaagbek	x	x	x	x	x	x	x	x																x	x	WA
56	Zeearend		x																						x		Z
57	Wespendief									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA
58	Zwarte Wouw							x	x	x	x			x													WA
59	Rode Wouw	x	x			x	x	x	x	x															x	x	WA
60	Bruine Kiekendief			x			x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			WA
61	Blauwe Kiekendief	x	x	x	x	x	x	x	x																x	x	WA
62	Grauwe Kiekendief								x																x		Z
63	Havik	x					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		WA
64	Sperwer	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
65	Buizerd	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
66	Ruigbootbuizerd			x																							ZZ
67	Visarend							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				WA
68	Torenvalk	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
69	Smelleken					x	x	x	x	x															x	x	WA
70	Boomvalk							x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x						WA
71	Slechtvalk	x	x			x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	WA
72	Roodpootvalk									x																	Z
73	Patrijs	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
74	Kwartel										x	x	x	x	x												Z
75	Fazant	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
76	Waterral					x	x	x	x																x	x	WA
77	Waterhoen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
78	Meerkoet	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
79	Kraanvogel					x	x	x	x	x																x	WA
80	Kluut																										Z
81	Scholekster																										A
82	Griël																										ZZ
83	Kleine Plevier							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x							A
84	Bontbekplevier																										WA
85	Goudplevier																										WA
86	Zilverplevier																										WA
87	Morinelplevier																										Z
88	Kievit	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
89	Kanoet																										Z
90	Drieteenstrandloper																										Z
91	Kleine Strandloper																										Z
92	Temmincks Strandl.																										Z
93	Krombekstrandloper																										WA
94	Bonte Strandloper																										WA
95	Kemphaan																										WA
96	Bokje	x																									WA

97	Watersnip	x	x	x	x	x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
98	Houtsnip					x												x	x							x	Z	
99	Poelsnip																			x							ZZ	
100	Grutto					x	x	x	x	x	x	x	x	x													WA	
101	Rosse Grutto																			x	x						Z	
102	Regenwulp					x	x	x	x				x	x	x	x	x										WA	
103	Wulp	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
104	Zwarte Ruiter						x	x	x			x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
105	Tureluur					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x							WA	
106	Groenpootruiter					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						WA	
107	Witgat	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
108	Bosruiter						x	x	x			x	x	x	x	x	x				x						WA	
109	Oeverloper						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					x		A	
110	Steenloper								x											x					x		Z	
111	Kleine Jager																				x						ZZ	
112	Dwergmeeuw				x					x										x		x	x	x		x	WA	
113	Kokmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
114	Zwartkopmeeuw					x			X					x	x					x	x	X	X				WA	
115	Stormmeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
116	Kleine Mantelmeeuw				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x							A	
117	Grote Mantelmeeuw				x					x				x		x					x						WA	
118	Zilvermeeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
119	Geelpootmeeuw									x																	Z	
120	Pontische Meeuw										x	x			x											x	Z	
121	Dwergstern											x															ZZ	
122	Visdief								x		x	x	x	x	x						x	x					WA	
123	Noordse Stern												x														ZZ	
124	Zwarte Stern					x				x	x	x	x		x	x	x	x									WA	
125	Holenduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
126	Houtduif	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	
127	Turkse Tortel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
128	Zomertortel									x	x	x	x	x	x	x	x	x			x						WA	
129	Koekoek									x	x	x	x	x	x	x	x	x									WA	
130	Kuifkoekoek									x																	ZZ	
131	Steenuil				x				x												x	x	x	x		x	WA	
132	Ransuil					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x											WA	
133	Bosuil	x	x	x			x	x							x											x	x	WA
134	Velduil																										Z	
135	Kerkuil																										ZZ	
136	Gierzwaluw									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x								A	
137	IJsvogel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
138	Hop																										ZZ	
139	Draaihals																										Z	
140	Kl. Bonte Specht	x				x	x	x	x																		x	WA
141	Mid. Bonte Specht																										ZZ	
142	Gr. Bonte Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
143	Groene Specht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
144	Zwarte Specht					x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA	
145	Boomleeuwerik					x	x	x	x																		WA	
146	Veldleeuwerik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A	
147	Strandleeuwerik					x																					Z	
148	Oeverzwaluw									x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA	

201	Koolmees	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
202	Boomklever	x	x	x		x	x	x	x		x	x	x			x	x	x	x	x	x		x	x	WA
203	Boomkruiper	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
204	Taigaboomkruiper		x																						ZZ
205	Wielewaal							x	x	x	x		x	x	x		x								WA
206	Klapekster					x		x											x	x	x			x	WA
207	Grauwe Klauwier																	x	x						Z
208	Gaai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
209	Ekster	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
210	Kauw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
211	Roek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
212	Zwarte kraai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
213	Bonte Kraai																								ZZ
214	Spreeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
215	Huismus					x	x			x				x		x								x	WA
216	Ringmus	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
217	Vink	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
218	Keep	x	x	x		x	x	x	x										x	x	x	x	x	x	A
219	Europese Kanarie														x		x		x	x	x	x			WA
220	Groenling	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
221	Putter	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
222	Sijs	x	x	x	x	x	x	x	x									x	x	x	x	x	x	x	A
223	Kneu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ZA
224	Frater	x	x		x																				Z
225	Kleine Barmsijs	x	x	x		x	x	x																	WA
226	Grote Barmsijs	x	x	x	x	x	x	x																	WA
227	Kruisbek	x				x	x	x						x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	WA
228	Goudvink	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	A
229	Appelvink	x		x		x	x	x	x					x		x	x	x	x	x	x	x	x		WA
230	IJsgors	x	x																						WA
231	Sneeuwgor		x																						Z
232	Ortolaan																								Z
233	Geelgor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A
234	Rietgor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	A

Oelemars, begin januari 2009. Funest voor IJsvogels, foto Sander Wansing

Soortenlijst gemeente Losser

In totaal zijn in de Gemeente Losser 254 soorten vastgesteld (incl. in Nederland broedende exoten). De lijst is door Leo Hassing en Ben Hulsebos samengesteld op basis van literatuuronderzoek, waarnemingenrubrieken en de veldkennis vanuit het verleden van Leo Hassing. In 2009 is er slechts één wijziging in de tabel gekomen. Het Paapje is van de lijst voormalige broedvogels verplaatst naar de kolom broedvogels.

Deze lijst kan een basis zijn voor verder onderzoek en verslaglegging over de avifauna van de gemeente Losser. Vogelaars die graag een lijst bijhouden, kunnen hun waargenomen Losserse soorten hier aankruisen.

Niet-broedvogels		Broedvogels/territoriumhouders	
Roodkeelduiker	Bonte Strandloper	Dodaars	Graspieper
Parelduiker	Kleine Strandloper	Fuut	Gele Kwikstaart
Roodhalsfuut	Temmincks Strandloper	Geoorde Fuut	Grote Gele Kwikstaart
Vaal Stormvogeltje	Kemphaan	Blauwe Reiger	Witte Kwikstaart
Jan-van-gent	Regenwulp	Roerdomp	Winterkoning
Aalscholver	Zwarte Ruiters	Ooievaar	Heggenmus
Kuifaalscholver	Groenpootruiter	Knobbelzwaan	Roodborst
Kleine Zilverreiger	Bosruiter	Grauwe Gans	Nachtegaal
Grote Zilverreiger	Oeverloper	Brandgans	Blauwborst
Koereiger	Steenloper	Grote Canadese Gans	Zwarte Roodstaart
Purperreiger	Witgat	Nijlgans	Gekraagde Roodstaart
Zwarte Ooievaar	Poelsnip	Mandarijneend	Roodborsttapuit
Flamingo	Bokje	Carolinaeend	Paapje
Wilde Zwaan	Kleine Jager	Bergeend	Merel
Kleine Zwaan	Dwergmeeuw	Krakeend	Zanglijster
Zwarte Zwaan	Kokmeeuw	Smient	Grote Lijster
Sneeuwvangans	Zwartkopmeeuw	Wilde Eend	Sprinkhaanzanger
Kleine Rietgans	Stormmeeuw	Wintertaling	Bosrietzanger
Taigarietgans	Zilvermeeuw	Slobeend	Kleine Karekiet
Toendrarietgans	Geelpootmeeuw	Kuifeend	Spotvogel
Kolgans	Pontische Meeuw	Wespendief	Braamsluiper
Rotgans	Kleine Mantelmeeuw	Havik	Grasmus
Dwerggans	Grote Mantelmeeuw	Sperwer	Tuinfluiters
Indische Gans	Drieteenmeeuw	Buizerd	Zwartkop
Casarca	Dwergstern	Torenvalk	Fluiter
Carolinaeend	Visdief	Boomvalk	Tjiftjaf
Pijlstaart	Noordse Stern	Patrijs	Fitis
Zomertaling	Kuifkoekoek	Kwartel	Goudhaan
Krooneend	Oehoe	Fazant	Vuurgoudhaan
Tafeleend	Velduil	Waterral	Grauwe Vliegenvanger
Witoogeend	Draaihals	Waterhoen	Bonte Vliegenvanger
Topper	Grijskopspecht	Meerkoet	Staartmees
IJseend	Strandleeuwerik	Scholekster	Glanskop
Grote Zee-eend	Waterpieper	Kleine Plevier	Matkop
Zwarte Zee-eend	Oeverpieper	Kievit	Kuifmees
Brilduiker	Roodkeelpieper	Watersnip	Zwarte Mees
Nonnetje	Duinpieper	Houtsnip	Pimpelmees
Middelste Zaagbek	Rouwkwikstaart	Grutto	Koolmees
Grote Zaagbek	Noordse Kwikstaart	Wulp	Boomklever
Zeearend	Pestvogel	Tureluur	Boomkruiper
Zwarte Wouw	Waterspreeuw	Holenduif	Wielewaal
Blauwe Kiekendief	Beflijster	Houtduif	Grauwe Klauwier
Bruine Kiekendief	Koperwiek	Turkse Tortel	Gaai
Ruigpootbuizerd	Rietzanger	Zomertortel	Ekster
Visarend	Bergfluiters	Koekoek	Kauw

Niet-broedvogels		Broedvogels/territoriumhouders	
Roodpootvalk	Bladkoning	Kerkuil	Roek
Slechtvalk	Kleine Vliegenvanger	Steenuil	Zwarte Kraai
Smelleken	Taigaboomkruiper	Bosuil	Spreeuw
Porseleinhoen	Buidelmees	Ransuil	Huismus
Kraanvogel	Notenkraker	Nachtzwaluw	Ringmus
Griel	Raaf	Gierzwaluw	Vink
Steltkluut	Bonte Kraai	Ijsvogel	Keep
Kluut	Grote Barmsijs	Groene Specht	Europese Kanarie
Bontbekplevier	Frater	Zwarte Specht	Groenling
Goudplevier	Witbandkruisbek	Grote Bonte Specht	Putter
Zilverplevier	IJsgors	Middelste Bonte Specht	Sijs
Morinelplevier	Sneeuwgors	Kleine Bonte Specht	Kneu
Drieteenstrandloper	Ortolaan	Boomleeuwerik	Kleine Barmsijs
Kanoet		Veldleeuwerik	Kruisbek
Krombekstrandloper		Oeverzwaluw	Goudvink
		Boerenzwaluw	Appelvink
		Huiszwaluw	Geelgors
		Boompieper	Rietgors

Voormalige broedvogels		Exoten	
Rode Wouw	Kwartelkoning	Manengans	Roodschoudertaling
Grauwe Kiekendief	Kuifleeuwerik	Chileense Smient	Saruskraanvogel
Korhoen	Tapuit	Vlekbekeend	Pauw
Zwarte Stern	Kramsvogel	Bahamapijlstaart	Witnekkraanvogel
Hop	Klapekster	Muskuseend	Valkparkiet

De Grote Zilverreiger, een soort die sterk in de lift zit. foto Hans Verhoeven

Adressenlijst

In de onderstaande lijst staan de coördinatoren voor het veldonderzoek m.b.t. diverse vogelsoorten. Meldingen van territoriale activiteiten of broedgevallen kunnen met datum, aantal en locatie aan de onderstaande soortcoördinatoren worden doorgegeven.

In verband met verstoringgevoeligheid of mogelijke betreding van niet toegankelijk particulier terrein wordt verzocht de nodige voorzichtigheid te betrachten als het gaat om plaatsing van de waarneming op waarneming.nl. De laatste tijd komen er steeds meer berichten, dat vogelvangsters deze website misbruiken om hun handelsvoorraad aan te vullen. In Twente zijn al op deze manier nesten van de Grauwe Klauwier geplunderd en is de Raaf verstoord. Ook zijn er meldingen van betreding van particuliere tuinen om bv. Europese Kanaries te spotten door soortenjagers. Deze soortenjagers kennen ook enkele locaties van de Middelste Bonte Specht, waarbij elke keer weer de territoria van deze spechten belaagd worden door geluidsnabootsingen. Het verzoek is om geen waarnemingen te plaatsen van territoria of broedgevallen van Kerkuil en Steenuil. Voor soorten als Middelste Bonte Specht, Grauwe Klauwier en Europese Kanarie kan bij waarneming.nl het embargo tot na het broedseizoen gebruikt worden. Ook is het mogelijk via deze website de locatie zodanig te vervagen, dat deze niet door anderen terug te vinden is.

Soort	Coördinatoren	e-mailadres
Grote Gele Kwikstaart	Leo Hassing	leohassing@kpnplanet.nl
Gierzwaluwen	Ben Heerink	benheerink@home.nl
Kerkuil, Huiszwaluw Boerenzwaluw	Bennie Egberink	b.egberink@home.nl
Steenuil	Friso Koop	frisokoop@home.nl
Middelste Bonte Specht	Rudi Lanjouw	RMRMIanjouw@cs.com
Grauwe Klauwier Roodborsttapuit	Martin Bonte, Robert Blanke	slechtvalk@home.nl robertblanke@home.nl
Nachtzwaluw	Ben Heerink, René Wijering	benheerink@home.nl
IJsvogel	Ben Hulsebos	benhulsebos@home.nl
Ooievaar	Sander Wansing	info@vwglosser.nl
Dodaars, Fuut, Boomleeuwerik	Rudi Lanjouw	RMRMIanjouw@cs.com
Grutto, Tureluur, Graspieper, Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik	Ben Hulsebos, Henk Noordkamp, Hans Verhoeven	benhulsebos@home.nl

